

UCHWAŁA Nr XVII/141/16

Rady Gminy Mrągowo

z dnia 17 lutego 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo
na lata 2016-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j.: Dz.U. z 2015 r., poz. 1515 z późn. zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j.: Dz.U. z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.) - Rada Gminy Mrągowo uchwala, co następuje :

§ 1 . Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo na lata 2016-2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Mrągowo.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2016 r.

Przewodniczący Rady Gminy

Sławomir Olender

Załącznik do Uchwały Nr XVII/141/16
Rady Gminy Mrągowo
z dnia 17 lutego 2016r.

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY MRĄGOWO
NA LATA 2016 - 2025

Mrągowo 2016

Spis treści

Wstęp	3
1. Proces opracowania Strategii.....	5
1.1 Spójność dokumentu Strategii z dokumentami komplementarnymi.....	6
2. Diagnoza sytuacji społecznej	11
2.1 Charakterystyka Gminy Mrągowo	11
2.2 Infrastruktura komunalna i mieszkaniowa	16
2.3 Diagnoza problemów społecznych w Gminie Mrągowo	19
2.3.1 Pomoc społeczna	19
2.3.2 Edukacja	26
2.3.3 Opieka nad dzieckiem	27
2.3.4 Problemy osób starszych	31
2.3.5 Bezrobocie	34
2.3.6 Niepełnosprawność	38
2.3.7 Rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie	43
2.3.8 Bezpieczeństwo	46
2.3.9 Organizacje pozarządowe	47
3. Najważniejsze problemy społeczne na terenie Gminy Mrągowo	50
4. Metodologia i opis realizacji badań	51
4.1 Wyniki ankiet	52
4.2 Analiza SWOT	65
5. Podsumowanie	70
6. Prognoza zmian –wizja przyszłości i cel nadrzędny strategii	73
6.1 Cele główne Strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	74
6.2 Źródło finansowania	78
6.3 System realizacji	78
6.4 Monitoring i ewaluacja Strategii	79

Wstęp

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to podstawa do realizacji trwałych i mocnych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy negatywnych zjawisk występujących w społeczności lokalnej. Dokument stanowi podstawę do działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków życia i zaspokojenia potrzeb mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem grup i osób marginalizowanych i wykluczonych społecznie.

Pod wpływem zmian ekonomiczno-społecznych polityka społeczna w naszym kraju ulega przekształcaniu od modelu opiekuńczego, który ma rozbudowany system bezpieczeństwa socjalnego, do modelu pośredniego, wzmacniającego indywidualną aktywność każdego człowieka i jego odpowiedzialność za swój los i swoje życie. W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej skuteczną jest nauka niezbędnych umiejętności radzenia sobie z danymi problemami.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. Oznacza sposób zdobywania wyznaczonych celów przez sterowanie procesem rozwoju, integracji polityki społecznej.

Zasada otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości powinna być przydatna jako narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji gdy nadmiar celów w stosunku do małych środków ogranicza podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Ciągłe zmiany uwarunkowań zewnętrznych, występowanie sprzeczności a nawet konfliktów interesów i dążeń różnych grup społecznych narzuca konieczność przyjęcia negocjacyjnej formuły zarządzania polityką społeczną. Podstawą jej jest dochodzenie do porozumienia społecznego przy minimalizowaniu sytuacji konfliktowych. Jest to zatem formuła kształtowania strategii elastycznej, otwartej i dynamicznej wobec przyszłości bliższej i dalszej.

Cele integracji powinny być obrazem drogi dążenia i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania konkretnych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie.

Strategia jest elementem „żywym”, który podlegać będzie ciągłym zmianom, ponieważ pojawiać się będą nowe, ważne cele, a część straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej wskazany, ponieważ będzie wskaźnikiem działań i dążeń społeczności lokalnej, grup społecznych do zmiany społecznej, w którym to procesie współdziałać będą instytucje i organizacje zarówno administracji samorządowej, rządowej i organizacje pożytku publicznego zajmujące się rozwiązywaniem problemów społecznych oraz szeroko rozumianą integracją społeczną.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma dać nam podstawę określającą kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie gminy Mrągowo w latach 2016-2025.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku. Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości, między innymi: ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy z dnia 29 lipca 2005r.

o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rozwój społeczny nigdy nie przebiega idealnie i bezproblemowo. Tym trudniejsze okazują się przemiany społeczne im bardziej zmienia się rzeczywistość gospodarcza. Miniony okres charakteryzujący się procesem stopniowego odchodzenia od modelu państwa opiekuńczego, przyczynił się do powstania takich zjawisk jak:

- rozwarstwienie społeczne (biedni – bogaci, pracujący – bezrobotni itp),
- marginalizacja i wykluczenie społeczne,
- nierówności społeczne w dostępie do pracy, edukacji, kultury, leczenia itd.

Aby właściwie realizować politykę społeczną na poziomie lokalnym należy wziąć pod uwagę przede wszystkim potrzeby lokalnej społeczności, początkowo te najbardziej elementarne, niezbędne dla fizycznego przetrwania, a następnie także potrzeby rozwojowe. Podjęcie powyższych czynności nie jest możliwe bez właściwej diagnozy i zaplanowania niezbędnych do realizacji działań.

1. Proces opracowania strategii

Do opracowania strategii Zarządzeniem Nr 105/15 Wójta Gminy Mrągowo z dnia 24.06.2015 r. powołano zespół, reprezentowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie (GOPS), Urząd Gminy Mrągowo oraz instytucje zewnętrzne, w których obszarze zainteresowania znajduje się przeciwdziałanie lokalnym problemom społecznym w następującym składzie:

- 1) Elżbieta Mierczak – przewodnicząca Zespołu – p.o. Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie
- 2) Tatiana Walijewska – członek Zespołu – Kierownik Działu Pomocy Społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie
- 3) Ewa Pawłowicz – członek Zespołu – Dyrektor Zespołu Szkół w Marcinkowie
- 4) Halina Całka – członek Zespołu – Pełnomocnik do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- 5) Beata Mularczyk – członek Zespołu – Kierownik Referatu Inwestycji, Planowania Przestrzennego i Pozyskiwania Środków Urzędu Gminy Mrągowo

- 6) Bogdan Kossakowski – członek Zespołu – Dyrektor Zespołu Obsługi Szkół Gminy Mrągowo
- 7) Mariusz Lemanek – członek Zespołu – Kurator Zawodowy Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Mrągowie
- 8) Łukasz Banaś – członek Zespołu – Dzielnicowy Rejonu Nr 5 Komendy Powiatowej Policji w Mrągowie.

Pierwsze spotkanie Zespołu odbyło się 14.07.2015 r. w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Mrągowie.

W lipcu 2015 r. rozpoczął się drugi etap prac nad strategią, polegający na stworzeniu kompleksowej diagnozy sytuacji w gminie jako punktu wyjścia do określenia celów i działań strategicznych.

W procesie tworzenia strategii przeprowadzono następujące działania:

- konsultacje społeczne,
- badania ankietowe wśród mieszkańców,
- diagnoza i identyfikacja podstawowych problemów społecznych Gminy Mrągowo,
- analiza silnych i słabych stron polityki społecznej (SWOT),
- ustalenie celów strategicznych, szczegółowych oraz zadań niezbędnych do realizacji.

Głównym źródłem danych był Główny Urząd Statystyczny, w szczególności Bank Danych Lokalnych, a także różne publikacje Głównego Urzędu Statystycznego, zarówno krajowe jak i regionalne, udostępniane przez Urząd Statystyczny w Olsztynie. W miarę potrzeb wykorzystywano również raporty z ogólnopolskich badań, np. diagnozy społecznej nt. warunków i jakości życia Polaków oraz powiązane z nimi raporty tematyczne. Opracowując część diagnostyczną strategii posłużono się ponadto lokalnymi bazami danych Urzędu Gminy Mrągowo, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie, Powiatowego Urzędu Pracy w Mrągowie, policji i innych instytucji. Kluczowe znaczenie miała Ocena Zasobów Pomocy Społecznej opracowywana w latach 2012-2014 przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie.

Stworzenie diagnozy w oparciu o dane statystyczne wiązało się wszakże z dwoma wyzwaniem. Po pierwsze, ten rodzaj weryfikacji i opisu sytuacji społeczno-ekonomicznej wymaga dodatkowych analiz, ponieważ ukazuje przede wszystkim ilościowy charakter badanych zjawisk, nie dając przy tym zwykle odpowiedzi o przyczyny problemów lokalnych. Po drugie, trudność w przeprowadzeniu kompleksowej diagnozy wiąże się z ograniczonym zakresem źródeł informacji. Wiele wartościowych danych gromadzonych chociażby przez GUS

(np. kwestia poziomu wykształcenia ludności, niepełnosprawności), nie jest agregowanych na poziomie gminy.

1.1 Spójność dokumentu Strategii z dokumentami komplementarnymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Dokumenty europejskie i krajowe

- **Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. **Rozwój inteligentny** – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. **Rozwój zrównoważony** – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów; bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. **Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu** – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%,
- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% produktu krajowego brutto (PKB), przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w działalność badawczą i rozwojową (B+R) przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,

- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej. Projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego. Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjności na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy (ALMP),
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020

Program Operacyjny Wiedza Edukacja i Rozwój (PO WER) powstał na potrzeby reform w obszarze zatrudnienia, edukacji, szkolnictwa wyższego, wyłączenia społecznego, zdrowia oraz dobrego rządzenia. Program ten wspiera innowacje społeczne a także ponadnarodową współpracę w wymienionych powyżej obszarach oraz wspiera wdrażanie w naszym kraju inicjatywy na rzecz zatrudnienia młodych ludzi.

Program operacyjny Wiedza Edukacja i Rozwój 2014-2020 jest finansowany w Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS).

Na wsparcie w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 mogą liczyć obszary przede wszystkim związane z:

- wyłączeniem społecznym oraz walką z ubóstwem,
- zatrudnieniem oraz mobilnością pracowników,
- inwestowaniem w edukację, umiejętności oraz uczeniem się przez całe życie,
- wzmacnianiem sprawności oraz efektywności państwa.

Osie priorytetowe Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020:

1. Młode osoby na rynku pracy i tu przede wszystkim realizacja wszelkich działań ukierunkowanych na osoby bezrobotne w wieku 15-24 lata a także poprawa ich obecnej sytuacji na rynku pracy
2. Efektywne polityki publiczne na rynku pracy, gospodarki i edukacji: wdrożenie reform systemów w wybranych obszarach polityk publicznych
3. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju – wspieranie jakości szkolnictwa wyższego
4. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa
5. Pomoc techniczna.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest programem, który z jednej strony odpowiada na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, z drugiej zaś oferuje wsparcie bezpośrednie w obszarach, których wsparcie z poziomu krajowego jest uzasadnione obiektywnymi przesłankami.

Tworząc dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo na lata 2016-2025, korzystano także z analogicznych dokumentów powstałych na poziomie wojewódzkim, powiatowym, gminnym, tj:

a) Strategii Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku,

b) Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Mrągowskiego do 2020 roku,

c) Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Mrągowo do roku 2016.

Nadrzędnym dokumentem strategicznym dla gminy, przygotowywanym zgodnie z wytycznymi dotyczącymi sprawowania polityki regionalnej, jest **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r.**, której aktualizacja miała miejsce w 2013 r.

Przyjęty w ww. dokumencie scenariusz inteligentnej konkurencyjności regionu zakłada:

- pełne i efektywne wykorzystanie najlepszych zasobów wewnętrznych,
- koncentrację tematyczną w myśleniu o czynnikach rozwoju,
- traktowanie procesów polaryzacji i dyfuzji, jako zapewniających obszarom peryferyjnym możliwość włączenia się w procesy rozwojowe,
- współpracę na rzecz rozwoju regionu,
- konkurencyjność i innowacyjność.

Cel główny Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r. - "**Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy**", w kontekście regionalnym ma być osiągnięty dzięki inteligentnej specjalizacji regionu obejmującej ekonomię wody, drewno i meble oraz żywność wysokiej jakości. Te trzy obszary regionalnej gospodarki stanowią o potencjale wewnętrznym woj. warmińsko-mazurskiego.

W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wyodrębniono trzy priorytety obejmujące: konkurencyjną gospodarkę, otwarte społeczeństwo i nowoczesne sieci. Z przyjętych priorytetów wynikają 4 cele strategiczne:

- 1. Wzrost konkurencyjności gospodarki**, który obejmuje najważniejsze zagadnienia na styku gospodarka-społeczeństwo,
- 2. Wzrost aktywności społecznej** – zawierający cele operacyjne ze sfery społeczeństwo-sieci,
- 3. Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych** – ukierunkowany głównie na sferę rozwoju gospodarczego regionu,
- 4. Nowoczesna infrastruktura rozwoju** – mający wpływ na realizację wszystkich pozostałych celów strategicznych.

2. Diagnoza sytuacji społecznej

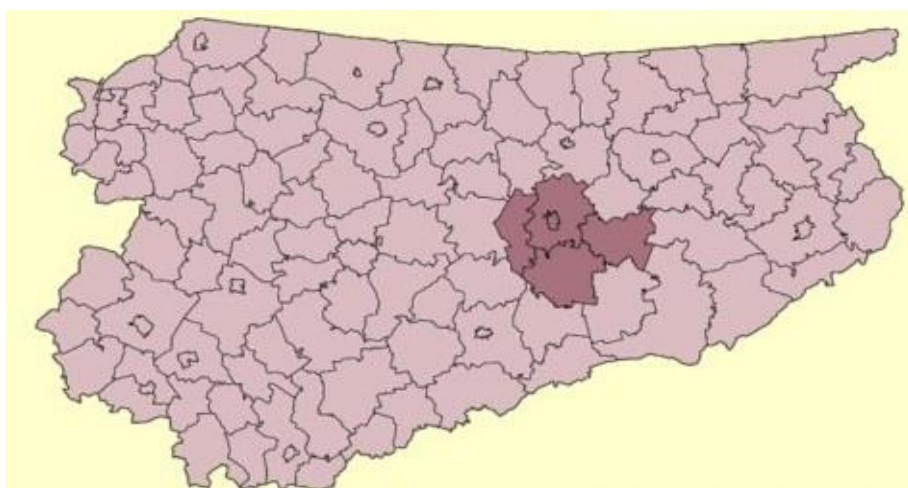
2.1 Charakterystyka Gminy Mrągowo

Gmina wiejska Mrągowo o powierzchni 294,87 km² to druga pod względem powierzchni gmina wiejska w powiecie mrągowskim, położona w centralnej części województwa warmińsko-mazurskiego w odległości ok. 60 km od stolicy województwa.

Gmina graniczy z następującymi gminami: gminą miejską Mrągowo, gminą Kętrzyn, gminą Ryn, gminą Mikołajki, gminą Piecki, gminą Sorkwity i gminą Reszel.

Rysunek 1. Gmina Mrągowo na tle województwa i powiatu

Województwo warmińsko-mazurskie

Powiat mrągowski

Przez obszar gminy przebiega kilka podstawowych szlaków komunikacyjnych regionu:

a) z zachodu na wschód:

- droga krajowa nr 16 z Grudziądza, przez Olsztyn i Ełk, do Augustowa,

b) z południa na północ:

- droga krajowa nr 59 Ostrołęka - Giżycko,
- droga wojewódzka nr 591 Mrągowo – Kętrzyn.

Gmina Mrągowo należy do województwa warmińsko – mazurskiego. Siedzibą władz administracyjnych jest miasto Mrągowo położone w odległości około 60 km od centrum Olsztyna.

Pod względem fizjograficznym gmina Mrągowo leży na styku makroregionów Pojezierza Mazurskiego i Krainy Wielkich Jezior Mazurskich. Ukształtowanie powierzchni gminy jest typowe dla obszarów polodowcowych a cechą charakterystyczną krajobrazu jest występowanie dużej ilości naturalnych zbiorników wodnych. Drugim obok jezior, charakterystycznym elementem krajobrazu gminy są rozległe kompleksy leśne. Na terenie gminy zajmują one łącznie ok. 22% jej powierzchni.

Jedną z najbardziej charakterystycznych cech obszaru gminy, obok jezior i lasów, jest znaczne zróżnicowanie wysokościowe terenu, dochodzące do 30-40 m (w części północnej gminy – rej. j.Kiersztanowo oraz w części południowej na południowy-wschód od miejscowości Krzywe). Zwłaszcza wysokie brzegi jezior (np. Kiersztanowskie, Wierzbowskie czy Salęt), opadające stromo do tafli wody, stanowiąc wspaniałe strefy krajobrazowe.

Wody z terenu Gminy Mrągowo spływają ku północy do rzeki Łyny, przede wszystkim poprzez naturalne ciek, związane z dwoma systemami jezior tj. Wągiel – Wierzbowskie - Czos-Juno – Kiersztanowskie oraz Probarskie –Juksty – Salęt - Rydwągi.

Położenie gminy w górnej części dorzecza sprawia, iż zarówno ciek, jak i naturalne zbiorniki wodne (jeziora), nie są narażone na dopływ zanieczyszczeń z terenów zewnętrznych.

Pod względem klimatycznym obszar gminy należy do strefy pojeziernej.

Średnioroczna temperatura powietrza wynosi tu ok. 6,5 °C, natomiast średnia temperatura powietrza miesięcy letnich waha się od 15,5 °C (czerwiec) do 17,4 °C w lipcu i 16,3 °C w sierpniu. Temperatury te są o ok.1-2 stopnie niższe niż w Polsce Centralnej i o ok. 3-4 stopnie niższe niż w Polsce Zachodniej. Obszar całych Mazur to strefa ścierania się mas powietrza atlantyckiego i kontynentalnego. Stąd też, w zależności od dominacji jednej z nich pojawiają się tu bądź mroźne i słoneczne, bądź ciepłe i deszczowe zimy lub gorące i suche lata na przemian z chłodnymi i wilgotnymi.

Duża ilość otwartych zbiorników wodnych a także terenów podmokłych sprawia, iż poszczególne pory roku wkraczają na obszar gminy w innych terminach, niż w pozostałych regionach kraju. Wiosna zaczyna się tu o ok. 10-14 dni później (w połowie kwietnia) i jest stosunkowo chłodna a przygruntowe przymrozki mogą pojawiać się nawet w końcu maja. Jesień natomiast jest przeważnie długa i ciepła, dzięki zbiornikom wodnym, oddającym nagromadzone w czasie lata ciepło otoczeniu. Najwięcej dni słonecznych przypada na maj i czerwiec oraz wrzesień,

natomiast najmniej na listopad i grudzień. W ciągu całego roku jest tu ok. 110 dni z pełnym zachmurzeniem i ok. 160 dni z zachmurzeniem częściowym.

Roczna suma opadów wynosi tu 550 mm, a ich maksimum przypada na czerwiec i lipiec (odpowiednio 75 i 95 mm), natomiast minimum na styczeń i marzec (30 i 40 mm). Wiatry, często o dużej prędkości, wieją najczęściej z kierunków północno i południowozachodnich, a ich największe nasilenie przypada na miesiące jesienne (listopad - grudzień) i wczesnowiosenne (marzec - kwiecień).

Na terenie Gminy mieszka 7.946 mieszkańców (15,6% ludności powiatu), gdzie 49,4% to mężczyźni, a 50,6% kobiety. Na 1 km kw. przypada 27 osób. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 51,2 osoby w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Niezwykle istotna jest różnica w liczbie kobiet i mężczyzn w wieku poprodukcyjnym. Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. mężczyźni w wieku poprodukcyjnym stanowili grupę 333 osób, podczas gdy kobiety 728 osób.

Liczba mieszkańców Gminy Mrągowo w latach 2012 – 2014

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
MIESZKAŃCY (w osobach)			
Ogółem	7 956	7 946	7 946
KOBIETY			
Ogółem	3 995	4 003	4 003
Wiek 0-17	843	824	824
Wiek 18-59	2 437	2 451	2 451
Wiek 60 lat i więcej	715	728	728
MĘŻCZYŹNI			
Ogółem	3 961	3 943	3 943
Wiek 0-17	859	807	807
Wiek 18-64	2 782	2 803	2 803
Wiek 65 lat i więcej	320	333	333

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Urząd Gminy Mrągowo

Na terenie gminy mieszka 1061 osób w wieku 60 lat i więcej. W gminie Mrągowo jest ujemny przyrost naturalny. W 2013 roku urodziło się 56 dzieci a 62 osoby zmarły.

Gmina jest podzielona na 64 miejscowości i 31 sołectw: Bagienice, Bagienice Małe, Boża Wólka, Boże, Budziska, Gązwa, Grabowo, Gronowo, Karwie, Kiersztanowo, Kosewo, Krzywe, Lembruk, Marcinkowo, Mierzejewo - Sądry, Młynowo, Muntowo, Nikutowo, Notyst Mały, Nowe Bagienice, Polska Wieś, Popowo Sałęckie, Probark, Ruska Wieś, Rydwągi, Szczerbowo, Szestno, Użranki, Wierzbowo, Wyszembork i Zalec.

Mapa Gminy Mrągowo

Punktem wyjścia do określenia zadań strategii jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie.

Występujące problemy	Liczba rodzin		
	2012	2013	2014
Niepełnosprawność	157	173	161
Bezrobocie	399	412	396
Długotrwała lub ciężka choroba	65	59	70
Alkoholizm	4	4	5
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	87	98	91
Trudności życiowe po opuszczeniu zakładu karnego	5	8	5
Ubóstwo	430	502	498
Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym : wielodzietność	185 102	187 109	163 94
Bezdomność	8	7	5
Zdarzenia losowe	8	2	5
Przemoc w rodzinie	1	2	1

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Urząd Gminy Mrągowo

2.2 Infrastruktura komunalna i mieszkaniowa

Na terenie Gminy Mrągowo nie ma wystarczających zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia. W myśl artykułu 17 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 (Dz. U. z 2015, poz. 163) do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej w postaci lokalu mieszkalnego, mającego zapewnić osobom w nim zamieszkującym przygotowanie do prowadzenia samodzielnego życia w społeczeństwie lub zastąpić pobyt w placówce zapewniającą całodobową opiekę. Proces ten odbywać się winien pod opieką odpowiednich specjalistów, np. pracownika socjalnego. Zgodnie z art. 53 ustawy o pomocy społecznej pobyt w mieszkaniach chronionych przysługuje osobom, które ze względu

na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobom z zaburzeniami psychicznymi, opuszczającym pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, a także cudzoziemcom, którzy uzyskali w Polsce status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. Na podstawie art. 53 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określa w drodze rozporządzenia rodzaj i zakres wsparcia świadczonego w mieszkaniach chronionych, warunki kierowania i pobytu w mieszkaniach chronionych, kierując się potrzebą zapewnienia właściwego wsparcia osobom kierowanym do mieszkania chronionego - Rozporządzenie ministra pracy i polityki społecznej z dnia 14 marca 2012r. w sprawie mieszkań chronionych. W myśl §6 pkt. 2-4 ww. rozporządzenia, wyposażenie pomieszczeń i pokoi mieszkalnych w mieszkaniu chronionym uwzględnia podstawowe potrzeby i możliwości osób skierowanych, przy czym jedno mieszkanie chronione przeznaczone jest dla nie mniej niż 3 osób, a minimalna powierzchnia użytkowa dla jednej osoby nie może być mniejsza niż 12 m². Mieszkanie chronione, oprócz pomieszczeń mieszkalnych, ma kuchnię lub wnękę kuchenną, łazienkę, ustęp wydzielony lub miskę ustępową w łazience oraz przestrzeń komunikacji wewnętrznej. Wymiary pomieszczeń w mieszkaniu chronionym umożliwiają wykonanie manewru wózkiem inwalidzkim w miejscach zmiany kierunku ruchu.

Mieszkania chronione są alternatywnym rozwiązaniem problemu zapewnienia opieki osobom niepełnosprawnym, formą środowiskowej pomocy, głównie dla rodzin nie będących w stanie zapewnić dzieciom potrzeb socjalnych, ani też z różnych przyczyn nie mogących pełnić roli opiekuńczej i wspierającej. Osobom niepełnosprawnym mieszkania dają szansę na niezależne, samodzielne na miarę ich możliwości życie i nabywanie umiejętności społecznych. Aby mieszkania pełniły swoją rolę, mieszkańcom udziela się wsparcia w sprawach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego i przygotowaniem do pełnienia ról społecznych, co czynią pracownicy socjalni i asystenci rodziny.

Mieszkanie chronione to doskonała forma treningu samodzielnego prowadzenia gospodarstwa domowego, trening umiejętności gospodarowania budżetem, odpowiedzialności za siebie, dbania o czystość, przyrządzania posiłków, a także nabycia umiejętności dbania o drugiego człowieka i budowania prawidłowych relacji międzyludzkich. Zamieszkanie osób z niepełnosprawnością intelektualną w małych formach mieszkaniowych jakimi są właśnie

mieszkania chronione, daje im możliwość na samodzielne, autonomiczne życie zgodnie z indywidualnymi potrzebami i możliwościami.

Mieszkania chronione zapewniają opiekę ale i większą samodzielność osobom w nich zamieszkującym. Gwarantują pomoc w razie potrzeby, zapewniają poczucie bezpieczeństwa, a jednocześnie dają poczucie samodzielności i intymności ich mieszkańcom. Mieszkania takie są alternatywą dla domów pomocy społecznej. Są tańsze w utrzymaniu dla samorządów niż miejsca w domach pomocy społecznej.

W ostatnich latach, na terenie Gminy Mrągowo można było zaobserwować wzrost migracji zarobkowej mieszkańców. Wyjeżdżają już nie tylko osoby młode, absolwenci szkół, czy osoby bezrobotne, ale również całe rodziny, które dotychczas prowadziły średnio prosperujące gospodarstwa domowe. Migracja zarobkowa całych rodzin, a przynajmniej dwóch pokoleń z rodziny, (tj. rodzice i ich dzieci) powodują sytuację w której osoby starsze w wieku poprodukcyjnym pozostają bez opieki. Warto nadmienić, że grupą osób uprawnionych do skorzystania ze wsparcia w pomocy umieszczenia w mieszkaniu chronionym są osoby opuszczające zakłady karne, a tych na terenie Gminy Mrągowo jest średnio 4 - 5 rocznie.

Infrastruktura społeczna

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	45	36	36
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	32	33	27
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	11	8	7
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	13	10	13
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	0	0	0
Liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	0	0	0

Liczba opiekunów dziennych do dzieci	0	0	0
--------------------------------------	---	---	---

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Urząd Gminy Mrągowo

2.3 Diagnoza problemów społecznych w Gminie Mrągowo

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet.

2.3.1 Pomoc społeczna

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie funkcjonuje oraz wykonuje swoje zadania między innymi w oparciu o:

1. Ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym;
2. Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz przepisy wykonawcze do niej;
3. Ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych;
4. Ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów;
5. Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
6. Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
7. Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
8. Ustawę z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2.1). Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb oraz umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3.1).

Do obowiązków GOPS-u należy:

1. Prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej, praca socjalna;
2. Bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki w domu poprzez specjalistyczne usługi i specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi);

3. Zadania własne gminy wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
4. Realizacja zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
5. Realizacja zadań wynikających z ustawy o świadczeniach rodzinnych i funduszu alimentacyjnym;
6. Realizacja zadań wynikających z ustaw o dodatkach mieszkaniowych i dodatkach energetycznych;
7. Współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
8. Aktywizowanie środowiska lokalnego.

Do głównych zadań pracownika socjalnego należy:

- rozpoznawanie potrzeb w przydzielonym rejonie działania,
- prowadzenie pracy socjalnej jako priorytetowego zadania fachowo pomagającego, czyli podejmowanie działań mających na celu częściowe lub całkowite usamodzielnianie klientów pomocy społecznej.

Pomocą i wsparciem objętych było: w roku 2012 - 1291 osób, w roku 2013 - 1161 osób, w roku 2014 - 1131 osób. Znacząca liczba osób wspieranych w roku 2012 wynika z faktu, że na terenie Gminy Mrągowo w roku 2012 powstało wiele szkód w wyniku gradobicia. Z tego tytułu przyznano 189 osobom pomoc w formie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową.

Zauważalny jest spadek liczby osób, którym przyznano świadczenie: w roku 2012- 1.122 osoby, w roku 2013- 1.033 osoby, w roku 2014 - 963 osoby.

Od 1 października 2015 r. podwyższone zostały kryteria dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej - w przypadku osób samotnie gospodarujących do kwoty 634 zł, zaś w przypadku osób w rodzinie do kwoty 514 zł. Przyczyny korzystania z pomocy społecznej nie ulegają zmianie. Zdecydowana większość klientów pomocy społecznej zgłasza się po pomoc z powodu bezrobocia oraz związanego z nim ubóstwa.

Liczba osób korzystających z pomocy w formie usług opiekuńczych jest różna w poszczególnych latach. W roku 2012 tą formą pomocy objętych było 21 osób, w roku 2013-15 osób, a w roku 2014 - 18 osób. Na realizację tego zadania wydatkowano odpowiednio: w roku 2012- 125.114 zł, w roku 2013-121.075 zł, a w roku 2014- 142.498 zł.

W ostatnich latach można zauważyć znaczny wzrost liczby osób korzystających z pomocy w formie zasiłków stałych i okresowych oraz znaczne zwiększenie wydatków na te formy pomocy. Wynika to zwłaszcza z podniesienia kryteriów dochodowych oraz podwyższenia maksymalnej wysokości zasiłku stałego do kwoty 604 zł. od 1.10.2015 r.

Zasiłki stałe

W roku 2012 tą formą pomocy objęte były 52 osoby, w roku 2013- 63 osoby, a w roku 2014 - 63 osoby. Na ten cel wydatkowano: w roku 2012 – 192.177 zł, w roku 2013 - 242.422 zł, a w roku 2014- 274.244zł. Średnia wysokość zasiłku: w roku 2012 – 364 zł, w roku w 2013 - 400 zł, a roku 2014- 403 zł.

Zasiłki okresowe

W roku 2012 z tej formy pomocy skorzystało 333 osoby, w roku 2013 – 451 osób, a w roku 2014 -440 osób. Wydatki na ten cel wynosiły odpowiednio: w roku 2012 – 595.427 zł, w roku 2013- 1.035.810 zł., a w roku 2014 - 1.044.052 zł. Średnia wysokość zasiłku wynosiła w roku w roku 2012 – 274 zł, w roku 2013 - 318 zł, a w roku 2014 -304 zł.

Program” Pomoc państwa w zakresie dożywiania”:

Posilek

Liczba osób korzystających z pomocy w formie posiłków jest różna w poszczególnych latach, jednakże wydatki na realizację tej formy pomocy systematycznie wzrastają.

W 2012 r. liczba osób objętych tą formą pomocy wynosiła 385, w roku 2013 – 413 osób, a w roku 2014- 396 osoby. Koszt opłacania posiłków wynosił odpowiednio: w roku 2012 - 170.230 zł, w roku 2013- 215.879 zł, a roku 2014- 218.207 zł.

Świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności

Z tej formy pomocy w roku skorzystało w roku 2012 - 478 osób , w roku 2013 – 434 osób, a w roku 2014- 333 osoby. Wydatkowano na ten cel w roku 2012 – 359.971 zł, roku 2013- 334.368 zł, a w roku 2014- 191.905 zł.

Zmniejszenie wydatków w roku 2014 wynikało z otrzymania niższej dotacji w stosunku do realnych potrzeb.

Odpłatność za domy pomocy społecznej

Wzrasta liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej, za które gmina ponosi odpłatność. W roku 2012 tą formą pomocy objętych było 6 osób, w roku 2013- 7 osób, a w roku 2014- 9 osób. Na ten cel wydatkowano: w roku 2012- 112.372 zł, w roku 2013 – 137.372 zł, a w roku 2014 -167.847 zł.

Inne rodzaje pomocy i świadczeń:

Dodatki mieszkaniowe i energetyczne

W 2014 roku 149 gospodarstw domowych gminy Mrągowo otrzymało dodatki mieszkaniowe w łącznej kwocie 281.696 zł. W roku 2015, zgodnie z planowanymi wydatkami budżetowymi przyjęto, że liczba rodzin korzystających z tej formy świadczeń będzie porównywalna do roku poprzedniego. Przyjęto następujące wskaźniki: liczba gospodarstw domowych – 150, kwota świadczeń 290.000 zł.

Od 1 stycznia 2014 roku wprowadzono **dodatki energetyczne** jako nową formę świadczeń dla osób, które spełniają łącznie 3 warunki:

- mają przyznany dodatek mieszkaniowy,
- są stroną umowy sprzedaży energii elektrycznej lub umowy kompleksowej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym,
- zamieszkują w lokalu, do którego jest dostarczana energia elektryczna.

W 2014 roku 47 gospodarstw domowych skorzystało z powyższych świadczeń na łączną kwotę 5.285 zł.

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY I WSPARCIA				
Liczba osób		1 291	1 161	1 131

OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE				
Liczba osób		1 122	1 033	963
w tym: osoby długotrwale korzystające		687	710	689
Wiek 0-17		376	403	379
Wiek produkcyjny		664	587	548
Wiek poprodukcyjny		82	43	36
Liczba rodzin		740	631	589
Liczba osób w rodzinach		2 143	1 787	1 608
W tym: KOBIETY				
Ogółem		671	605	524
w tym: osoby długotrwale korzystające		427	423	391
Wiek 0-17		206	208	174
Wiek 18-59		408	363	324
Wiek 60 lat i więcej		57	34	26
W tym: MĘŻCZYŹNI				
Ogółem		451	428	439
w tym: osoby długotrwale korzystające		260	287	298
Wiek 0-17		170	195	205
Wiek 18-64		256	224	224
Wiek 65 lat i więcej		25	9	10
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem		719	606	551
Liczba rodzin		684	569	525
Liczba osób w rodzinach		1 951	1 579	1 392
OSOBY I RODZINY, KTÓRYM PRZYZNANO ŚWIADCZENIE NIEPIENIĘŻNE				
Liczba osób ogółem		406	429	416
Liczba rodzin		242	257	244
Liczba osób w rodzinach		1 003	1 045	975
POWODY UDZIELANIA POMOCY I WSPARCIA				
WYSZCZEGÓLNIENIE		ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014
	UBÓSTWO			
Liczba rodzin		430	502	498

Liczba osób w rodzinach		1 196	1 347	1 313
BEZROBOCIE				
Liczba rodzin		399	412	396
Liczba osób w rodzinach		1 147	1 115	1 029
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ				
Liczba rodzin		157	173	161
Liczba osób w rodzinach		437	439	395
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA				
Liczba rodzin		65	59	70
Liczba osób w rodzinach		170	148	156
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH				
Liczba rodzin		87	98	91
Liczba osób w rodzinach		287	313	292
ALKOHOLIZM				
Liczba rodzin		4	4	5
Liczba osób w rodzinach		4	4	13
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA				
Liczba rodzin		185	187	163
W TYM: WIELODZIETNOŚĆ				
Liczba rodzin		102	109	94
BEZDOMNOŚĆ				
Liczba rodzin		8	7	5
Liczba osób w rodzinach		8	7	5
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO				
Liczba rodzin		5	8	5
Liczba osób w rodzinach		5	11	5
ZDARZENIA LOSOWE				
Liczba rodzin		8	2	5
Liczba osób w rodzinach		21	5	17
KLĘSKI ŻYWIŁOWE I EKOLOGICZNE				
Liczba osób		189	0	0
PRZEMOC W RODZINIE				
Liczba rodzin		1	2	1
Liczba osób w rodzinach		4	7	5
USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ				
USŁUGI OPIEKUŃCZE OGÓŁEM				
Liczba osób		21	15	18
Liczba świadczeń (liczba godzin)		12 089	11 005	11 910
Kwota świadczeń w złotych		125 114	121 075	142 498
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE				
WYSZCZEGÓLNIENIE		ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014
Liczba rodzin		306	259	218
Liczba osób w rodzinach		1 032	905	887
PRACA SOCJALNA				
Liczba rodzin		909	752	759
Liczba osób w rodzinach		2 719	2 152	2 174
KONTRAKT SOCJALNY				

Liczba zawartych kontraktów społecznych		23	21	21
Liczba osób ogółem objętych kontraktem		23	21	21
W tym: liczba osób objętych kontraktem w Klubie Integracji Społecznej		0	0	0

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Urząd Gminy Mrągowo

Powody przyznania pomocy (%)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	2012	2013	2014
Ubóstwo (%)	72	72	58	80	85
Bezrobocie (%)	62	63	54	65	67
Niepełnosprawność (%)	29	31	21	27	27
Długotrwała lub ciężka choroba (%)	9	12	9	9	12
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. domowego (%)	12	13	12	16	15
Alkoholizm (%)	1	1	1	1	1
Narkomania (%)	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa (%)	33	31	25	30	28
Przemoc w rodzinie (%)	0	0	0	0	0

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Urząd Gminy Mrągowo

2.3.2 Edukacja

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe

poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

Na terenie Gminy Mrągowo funkcjonują:

1. Zespół Szkół w Marcinkowie w skład, którego wchodzi:

- a) Gimnazjum w Marcinkowie
- b) Szkoła Podstawowa w Marcinkowie

2. Szkoła Podstawowa w Bożem

3. Szkoła Podstawowa w Kosewie

4. Zespół Szkół w Szestnie w skład, którego wchodzi:

- a) Szkoła Podstawowa w Szestnie,
- b) Gimnazjum w Szestnie,

5. Biblioteka Publiczna Gminy Mrągowo z siedzibą w Kosewie z filiami w Wyszemborku i Szestnie.

Na terenie gminy nie ma przedszkoli, są oddziały przedszkolne w szkołach.

Dane szczegółowe na temat liczby dzieci i uczniów uczęszczających do ww. placówek przedstawia poniższa tabela.

EDUKACJA	2010/11	2012/13	2013/14
Placówki wychowania przedszkolnego	4	4	4
w tym przedszkola	-	-	-
Miejsca w przedszkolach	-	-	-
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	66	70	79
w tym przedszkolach	-	-	-
Szkoły podstawowe	4	4	4

Uczniowie szkół podstawowych	287	284	269
Szkoły gimnazjalne	2	2	2
Uczniowie szkół gimnazjalnych	163	136	107
Liczba uczniów przypadających na 1 oddział w szkołach:	0	0	0
podstawowych	12	12	13
gimnazjalnych	20	19	18

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Urząd Gminy Mrągowo

2.3.3 Opieka nad dzieckiem

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, których główny cel jakim jest wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wpisuje się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo na lata 2005-2015. Jednym z głównych celów jest budowa zintegrowanego systemu wsparcia dla rodzin dysfunkcyjnych. Powyższe zadania są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości i z uwzględnieniem podmiotowości dzieci i rodziny oraz prawa dziecka do:

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- 2) powrotu do rodziny;
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego;
- 5) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- 10) poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;

11) dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Idea zmian w przepisach ustawowych kładących nacisk na stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, a przede wszystkim zapewnienie pomocy, która zapobiega zabraniu dziecka z naturalnego środowiska, jest szczególnie ważna. Natomiast wówczas, gdy nie uda się uniknąć oddzielenia dziecka od rodziny, przepisy słusznie promują działania zakładające jego szybki powrót do domu.

Z analizy danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie wynika, że w 2014 roku 20,16 % mieszkańców gminy korzystało z różnych form wsparcia pomocy społecznej realizowanych przez ośrodek. Natomiast uprawnionych do świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego było 651 rodzin.

Osoby uprawnione do świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
Liczba rodzin uprawnionych do świadczeń rodzinnych	648	621	581
Liczba rodzin uprawnionych do pobierania świadczeń z funduszu alimentacyjnego	82	87	70
Liczba dzieci w wieku od 0 do 17 lat zamieszkujących teren Gminy Mrągowo	1702	1630	1631

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Urząd Gminy Mrągowo

Analizując trudności jakie mogą spotkać rodzinę, należy zacząć od określenia jej miejsca w polskim porządku prawnym. Zgodnie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej (art. 18). Jednocześnie na rodzicach ciąży względem dziecka określone obowiązki. Zadaniem rodziców jest wychowanie dziecka i właściwe nim kierowanie. Z rodzicielstwem wiąże się również obowiązek troszczenia się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka, właściwe przygotowanie go, zgodnie z posiadanymi przez dziecko zdolnościami, do pracy dla dobra społeczeństwa. Zadaniem rodziców jest więc nie tylko dbałość o egzystencję dziecka, ale także zapewnienie właściwego jego rozwoju oraz przygotowanie go do wkroczenia w

dorośle życie w należyty sposób. Istotnym jest aby to rodzic był godnym wzorem do naśladowania, potrafił ukierunkować dziecko i nauczył rozwijać jego zainteresowania.

Wśród przepisów prawa dotyczących sytuacji rodziny można odnaleźć zarówno takie, które służą wsparciu finansowemu jak i takie, które umożliwiają zapobieżenie lub zniwelowanie negatywnych skutków rozpadu rodziny. Rodzina, która ma trudności w wypełnianiu swoich obowiązków może liczyć na szereg form pomocy. Dlatego też dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci uchwalono ustawę z dnia 9 czerwca 2012 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2015 r. poz.332). Ma ona przede wszystkim na celu pomoc rodzinom, które mają kłopoty wychowawcze oraz zmienić system opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców. Ustawodawca wprowadza funkcję tzw. asystenta rodziny, który ma pomagać nie tylko w problemach wychowawczych, ale również w codziennych sprawach. Asystent rodziny jest nowym stanowiskiem w strukturze samorządu, a jego zadaniem jest zajmowanie się, niezależnie od pracowników socjalnych, wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Ustawa wskazuje również możliwość wsparcia rodzin wykazujących trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w postaci objęcia dziecka opieką w placówce wsparcia dziennego lub udzielenie pomocy ze strony rodziny wspierającej (art. 9).

Jak wynika z uzasadnienia do ustawy, potrzeba stworzenia aktu prawnego poświęconego wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej wynikała przede wszystkim z coraz większej liczby dzieci umieszczanych poza rodziną biologiczną oraz niewystarczającego wsparcia środowiska dla rodzin znajdujących się w kryzysie. Zgodnie z teorią, dziecko powinno wychowywać się w rodzinie naturalnej, która jest najbardziej sprzyjającym środowiskiem wychowawczym, a w ostateczności w rodzinie zastępczej. W uzasadnieniu do ustawy podkreśla się, że jest to regulacja przygotowująca działania profilaktyczne dla rodzin zagrożonych lub dotkniętych problemami i tworząca mechanizmy działań z rodziną. Ustawa kładzie nacisk na „zatrzymanie” dzieci w domu rodzinnym i stworzenie sposobów zapewniających powrót dziecka w przypadku zaistnienia dysfunkcji w rodzinie. Osiągnięciu tego celu ma służyć silna profilaktyka i ulepszanie współpracy z rodziną.

Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz konsekwencje bezskuteczności udzielonej pomocy takiej rodzinie, w postaci umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej oraz jego przysposobienia.

Asystentura to nowa metoda, asystent rodziny to nowa profesja, usługa, zawód w systemie wspierania rodziny, która pojawiła się wraz z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Asystowanie jest „specjalizacją wsparcia”. Dotyczyć może usług edukacyjnych, usług rynku pracy, treningu życia. Cechami charakterystycznymi asystowania są indywidualizacja pracy wynikająca z małej liczby odbiorców, dostosowanie jej do określonych grup beneficjentów i ich realnych potrzeb, dawanie możliwości skierowania do nich dedykowanego wsparcia. Ponadto opiera się ono na wprowadzeniu w danych grupach różnego typu zmian mających w ogólnym odbiorze społecznym pozytywne skojarzenia. Asystowanie jest instrumentem pozwalającym na realizację trzech filarów polityki społecznej: prewencji, interwencji i integracji.

Asystentura rodziny polega na zindywidualizowanej pracy „w” rodzinie, „z” rodziną, „dla rodziny” (na jej rzecz), przy dominowaniu pracy „z rodziną”.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych ma się zapewnić wsparcie poprzez:

- wzmocnienie roli i funkcji rodziny;
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesienie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomoc w integracji rodziny;
- przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- dążenie do reintegracji rodziny;
- prowadzenie monitoringu dzieci z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

2.3.4 Problemy osób starszych

Starość to naturalna faza życia ludzkiego następująca po młodości i dojrzałości. Obecnie jest ona kojarzona z obniżaniem sprawności organizmu, zarówno psychicznej jak i fizycznej, ograniczoną samodzielnością, obniżoną zdolnością przyswajania nowej wiedzy i umiejętności oraz dostosowywania się do wszelkich zmian. Często też, traktowana jest jako czynnik w znacznej mierze wpływający na wycofanie osób starszych z życia zawodowego i społecznego.

Wzrost odsetka osób starych w społeczeństwie Polski nabiera coraz większego tempa. Do roku 2035 udział osób w wieku 65 i więcej lat (60/65 lat powszechnie przyjmuje się jako umowną granicę starości) zbliży się do ¼.

Zarówno w kraju, jak i w województwie warmińsko-mazurskim, od kilku lat zauważalny jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Świadczy o tym rosnąca mediana wieku, czyli tzw. wiek środkowy, którego połowa ludności nie osiągnęła, a połowa już go przekroczyła. Według danych na koniec 2013 roku, wiek środkowy mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 38,0 lat (w 2012 r. –37,6 lat). Populacja województwa należy do najmłodszych w kraju. Mediana dla Polski jest wyższa niż mieszkańca Warmii i Mazur i wynosi 39,1 lat. Wiek środkowy ze względu na płeć -u kobiet wynosi 39,7 lat, u mężczyzn 36,5 lat; ze względu na miejsce zamieszkania –w mieście 39,3 lat (kobiety 41,5 lat, mężczyźni -37,3 lat), a na terenie wsi –36,2 lat (kobiety –37,1 lat, mężczyźni 35,4 lat).

Ludność według ekonomicznych grup wiekowych w latach 2012-2014 w województwie warmińsko-mazurskim

Grupy wiekowe	2012	2013	2014
Ludność ogółem	1 451 950 (100%)	1 448 288 (100%)	1 445 478 (100%)
w wieku przedprodukcyjnym (0-17)	282 334 (19,4%)	277 291 (19,1%)	272 778 (18,9%)
w wieku produkcyjnym (18-58/64)	945 424 (65,1%)	939 156 (64,9%)	931 683 (64,4%)
w wieku poprodukcyjnym 60/65 +	224 192 (15,5%)	231 841 (16,0%)	241 017 (16,7%)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Największy udział procentowy w ogólnej liczbie osób województwa warmińsko-mazurskiego, jak i Polski stanowią osoby w wieku produkcyjnym. W regionie liczba osób w wieku produkcyjnym wyniosła 931683 osób (64,4%). W stosunku do czerwca 2013 r. liczba osób w tej kategorii wiekowej spadła o 7473 osoby. Niekorzystny trend demograficzny w postaci starzenia się społeczeństwa można zaobserwować w postaci procesu zwiększania się liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W końcu czerwca 2014 r. liczba ludności w wieku poprodukcyjnym

wyniosła niewiele ponad 241 tys. osób (16,7%). W stosunku do czerwca 2013r. liczba osób ww. kategorii wiekowej wzrosła o nieco ponad 9,1 tys.

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Mrągowo 2012 – 2014

Grupa wiekowa	2012	2013	2014
60-64 lata	432	442	463
65-69 lat	234	255	288
70-74 lata	219	198	182
75-79 lat	168	188	191
80-84 lata	116	102	110
Powyżej 85	72	89	94

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Urząd Gminy Mrągowo

Dzisiejsza koncentracja uwagi na zapewnieniu osobom starszym opieki i dochodu na emeryturze nie jest – wobec tempa i globalizacji starzenia się – strategią adekwatną. W związku z tym konieczne jest uznanie seniorów za wartościową część zasobów społecznych, zapewnienie przedstawicielom najstarszego pokolenia odpowiedniej opieki zdrowotnej. Bardzo często lekarze nie kierują osób starszych na kompleksowe badania, oszczędzając na profilaktyce – uznając, że na starość nie ma leku. Wiek często służy jako diagnoza. Takie zaniedbania prowadzą do nierozpoznania wielu chorób, którym można byłoby wcześniej zapobiec. Brak możliwości skorzystania w odpowiednim czasie z dostępu do specjalistycznych badań nie daje szans starszym pacjentom na utrzymanie sprawności funkcjonalnej.

Problemem gminy Mrągowo (podobnie jak całego kraju) jest problem z dostępem do opieki geriatrycznej. Taki stan rzeczy wymaga podjęcia działań na rzecz zwiększenia dostępu do opieki stacjonarnej dla osób starszych, jak również wsparcia rodzin w opiece nad osobami starszymi. Jednocześnie należy podjąć działania na rzecz zwiększenia dostępu do opieki geriatrycznej na terenie gminy.

Na terenie gminy Mrągowo brak jest również domu pomocy społecznej. Dlatego GOPS kieruje osoby wspierane do odpowiednich domów pomocy społecznej na terenie kraju oraz innych miejsc schronienia.

Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014
Liczba osób	6	7	9
Liczba świadczeń	56	66	69
Kwota świadczeń w złotych	112 611	137 372	167 847

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie

Problemy osób starszych są niezwykle istotne i konieczne jest poświęcenie im większej uwagi oraz doskonalenie istniejącego systemu wsparcia dla tej grupy osób. Szczególnie istotne wydaje się wspieranie tworzenia infrastruktury przeznaczonej dla osób starszych, zarówno w zakresie form dziennych jak i całodobowych, takich jak Dienne Domy Pomocy Społecznej, Kluby Seniora czy Domy Pomocy Społecznej. Niezbędne wydają się również promowanie działań na rzecz rozwoju usług opiekuńczych przeznaczonych dla osób starszych, z uwzględnieniem sektora ekonomii społecznej. Wspieranie różnych form aktywności osób starszych (edukacyjne, kulturalne, sportowe).

Aktywność jest ważnym elementem funkcjonowania osób starszych, poprawia samoocenę, zadowolenie z życia, umożliwia spełnianie swoich pragnień, przez co może opóźniać procesy starzenia. Daje ona szansę na wyrażanie siebie, bycia użytecznym, jak również pozwala rozwijać zainteresowania oraz stymulować twórczość.

Poza aktywizacją społeczną, konieczne jest wsparcie działań na rzecz aktywizacji zawodowej osób starszych. Praca dla seniorów, poza aspektem finansowym, ma również znaczenie niematerialne – buduje prestiż, określa miejsce i rolę osoby starszej w społeczności i rodzinie. W Polsce cały czas zbyt mało osób starszych jest aktywnych, co wzmacnia stereotyp, iż starość to czas wycofania, zaniechania aktywności, koncentracji na własnych problemach. Dlatego konieczne jest również promowanie wolontariatu jako formy, która umożliwia zaangażowanie w życie społeczności i jednocześnie przynosi satysfakcję oraz poczucie bycia potrzebnym. Warto pokazywać, że osoba starsza nie tylko potrzebuje wsparcia – ale pomocą, wiedzą i doświadczeniem może służyć innym.

2.3.5 Bezrobocie

Poziom bezrobocia

Według stanu na koniec 2014 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych w powiecie mrągowym wyniosła 3 583 osoby. W stosunku do grudnia 2013 roku liczba ta zmalała aż o 18,8% (675 osób). Analizując bezrobocie od 1996 roku, największa liczba zarejestrowanych bezrobotnych przypadła na rok 2002, spadała corocznie aż do 2008 roku osiągając wynik 3652 zarejestrowane osoby. Na koniec 2009 roku liczba bezrobotnych znów wzrosła, aż o 12,7% zamykając się na koniec roku liczbą 4 184 osoby, w latach 2010- 2011 nieznacznie zmalała, a na koniec roku 2012 znów wzrosła do liczby 4 393 osoby. Od 2012 roku liczba bezrobotnych znów spada, nieznacznie, bo o 135 osób (3,2%) na koniec 2013 roku, i aż o 675 osób (18,8%) na koniec 2014 roku.

Bezrobotni w Gminie Mrągowo

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014
Bezrobotni ogółem	675	682	584
Bezrobotni długotrwale ogółem	315	344	317
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	108	80	66

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Mrągowie

Spadek bezrobocia na terenie Gminy Mrągowo związany jest przede wszystkim z okresowym zapotrzebowaniem pracowników sezonowych np. w: budownictwie, rolnictwie, gastronomii, hotelarstwie i turystyce. Natomiast okresowe zwiększenie liczby bezrobotnych spowodowane jest najczęściej ponowną rejestracją osób, które straciły pracę w związku z zakończeniem prac sezonowych i prac w ramach aktywnych form.

W 2014 roku spadek bezrobocia o 4,8% można było zaobserwować już w marcu. W kwietniu liczba bezrobotnych zmniejszyła się aż o 13,4%, w maju o 12,7%, w czerwcu o 6,7%. W lipcu i sierpniu spadek bezrobocia był już nieznaczny- odpowiednio o 3,1% i 2,1%, a od września poziom bezrobocia zaczął wzrastać, nie osiągnął jednak poziomu z końca 2013 roku.

Wahaniom podlegała również liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych (napływ) i wyłączeń z ewidencji bezrobotnych (odpływ). W 2014 roku na terenie powiatu mrągowskiego zarejestrowało się 5195 osób, o 921 osób mniej niż w 2013 roku. W tej grupie 612 osób (11,8%) zarejestrowanych było po raz pierwszy, a 4583 (88,2%) po raz kolejny.

W 2014 roku wśród osób powracających do ewidencji osób bezrobotnych 15,8% stanowili uczestnicy aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, tj. prac interwencyjnych, szkoleń, prac społecznie- użytecznych, staży, przygotowania zawodowego dorosłych. W ogólnej liczbie

zarejestrowanych w ubiegłym roku osoby te stanowią odsetek 13,9%, a więc podobny jak w roku 2013 (13,6%). W roku 2012 odsetek takich osób wynosił 10,5%, w 2011- 12%, natomiast w 2010- 16,4%.

Zmniejsza się odsetek osób rejestrujących się po raz pierwszy, natomiast zwiększa osób rejestrujących się po raz kolejny.

Spośród osób napływających do bezrobocia w 2014 roku:

- 2311 osób (44,5%) stanowią kobiety; w stosunku do 2013 roku nastąpił wzrost o 0,5%,
- 2755 osób (53%) to osoby zamieszkałe na wsi; w stosunku do 2013 roku nastąpił wzrost o 0,8%,
- 1119 osób (21,5%) posiadało prawo do zasiłku, o 1,5% mniej niż w 2013 roku.

W 2014 roku wyłączono z ewidencji bezrobotnych 5870 osób, o 381 osób mniej niż w 2013 roku, 83 mniej niż w 2012 roku, 347 mniej niż w 2011 roku i 1253 osoby mniej niż w 2010 roku.

Najczęstszą przyczyną odpływu z bezrobocia było podjęcie pracy, które stanowiło 45,1% odpływu (w 2013r.- 45,5%). Należy wskazać również, że wśród osób podejmujących pracę w ubiegłym roku 2282 osoby podjęły pracę niesubsydiowaną (38,9%), gdzie w 2013r. był to odsetek 40,1%.

Pracę subsydiowaną wspomaganą środkami publicznymi z urzędu pracy podjęło w 2014 roku 363 osoby stanowiąc odsetek odpływu 6,2%. W 2013 roku odsetek ten wyniósł 5,4%.

W wyniku rozpoczęcia uczestnictwa w programach na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji bezrobotnych, takich jak szkolenia, staże, prace społecznie- użyteczne oraz przygotowanie zawodowe dorosłych w 2014 roku zostało wyłączone z ewidencji 788 osób, co stanowi 13,4%. W 2013 roku było to 803 osoby stanowiąc odsetek odpływu 12,8%.

W dalszym ciągu duży odsetek stanowią osoby wyrejestrowane z powodu niepotwierdzenia gotowości do podjęcia pracy, chociaż co roku odsetek ten systematycznie maleje. W 2014 roku wyniósł on 21%, i zmniejszył się w stosunku do 2013 roku o 0,9%, w stosunku do 2012r. o 3,6%, w stosunku do 2011r. o 7,3%, a w stosunku do 2010 aż o 10,9%.

Bezrobotni pozbawieni statusu z powodu nieuzasadnionej odmowy podjęcia pracy lub innej formy pomocy określonej ustawą nie mają wielkiego udziału w ogóle osób wyłączonych z ewidencji- w 2014 roku było to 160 osób (2,7%), w 2013 - 204 osoby (3,3%), w 2012r.- 176 osób (3%), w 2011r.- 174 osoby (2,8%), a w 2010r.- 262 osoby (3,7%).

Wśród bezrobotnych wyłączonych z ewidencji powiatu:

- 2681 osób (45,7%) to kobiety; w porównaniu do ostatnich lat odsetek ten niewiele się zmienia- w 2013 roku udział kobiet był taki sam jak w roku 2014, w 2012 kobiety stanowiły 46,7% wyłączonych z ewidencji, w 2011r.- 45,6%, a w 2010 roku 43,4%,
- 3130 osób (53,3%) to bezrobotni z terenów wiejskich.

W maju 2014 roku nowelizacją wprowadzono reformę urzędów pracy. Jednym z najważniejszych elementów reformy było wprowadzenie nowego podejścia do bezrobotnych. Obecnie jest ono profilowane, uzależnione od indywidualnych potrzeb i powiązane z charakterem działań, jakie można klientowi zaproponować po zdiagnozowaniu jego sytuacji. W tym celu wprowadzono podział na bezrobotnych cechujących się wysokim poziomem aktywności w poszukiwaniu pracy, bezrobotnych wymagających wsparcia oraz tzw. bezrobotnych oddalonych od rynku pracy. Na podstawie oceny potencjału i potrzeb klienta, przypisano mu jeden z trzech profili. W pierwszym profilu znajdują się bezrobotni aktywni, dla których podstawowym wsparciem będą usługi z zakresu pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego i w bardzo ograniczonym zakresie inne formy wsparcia. Do drugiego profilu należą bezrobotni wymagający wsparcia, którzy korzystają ze wszystkich usług i instrumentów rynku pracy, jakie oferuje urząd. W trzecim profilu znajdują się bezrobotni oddaleni od rynku pracy, zarówno tacy, którzy z różnych powodów zagrożeni są wykluczeniem społecznym, jak i tacy, którzy z własnego wyboru nie są zainteresowani podjęciem pracy lub uchylają się od pracy legalnej.

Na koniec 2014 roku było 3503 bezrobotnych z ustalonym profilem, w tym: 92 osoby w I profilu pomocy, 2367 w II profilu pomocy oraz 1044 osoby w III profilu pomocy. Ogółem w grudniu przeprowadzono 4798 wywiadów zakończonych ustaleniem profilu, z czego w I profilu pomocy było 167 osób, w II profilu pomocy 3435 osób i w III profilu pomocy 1196 osób. W 2014 roku 1 osoba nie wyraziła zgody na ustalenie profilu pomocy.

Stopa bezrobocia

Dla celów analitycznych porównano stopę bezrobocia na koniec grudnia w kolejnych latach. Według danych GUS stopa bezrobocia w końcu grudnia 2014 roku wynosiła: w powiecie mrągowym 19,9%, w województwie warmińsko- mazurskim 18,9%, natomiast w kraju 11,5%. W stosunku do analogicznego okresu 2013 roku stopa bezrobocia w powiecie mrągowym i w województwie warmińsko- mazurskim spadła o 2,8 pkt. proc., w kraju zaś o 1,9 pkt. proc. Analiza danych na koniec grudnia lat 2010- 2014 wskazuje, że stopa bezrobocia od 2010 roku spadła zarówno w kraju, województwie jak i powiecie mrągowym, niemniej spadek na koniec

2014 roku w porównaniu do 2010 roku w powiecie był największy- o 2,1%, podczas gdy w województwie warmińsko- mazurskim o 1,1%, a w kraju o 0,9%.

Dane statystyczne dotyczące stopy bezrobocia - grudzień

WYSZCZEGÓLNIENIE	ROK 2012	ROK 2013	ROK 2014
Polska	13,4%	13,4%	11,5%
Warmińsko-Mazurskie	21,2%	21,7%	18,9%
Powiat Mrągowski	22,8%	22,7%	19,9%

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Mrągowie

Struktura lokalnego bezrobocia

Na koniec 2014 roku zarejestrowanych było 3583 osoby w powiecie mrągowskim, w tym 45,7% (1639) kobiet. Udział kobiet w ogóle zarejestrowanych zmniejszył się od 2011 roku o 6,8%, osiągając wskaźnik kolejno na koniec lat: 2011r.- 52,5%, 2012r.- 49,5%, 2013r.- 47,2% i 2014- 45,7%.

Bezrobotni zamieszkali na wsi na koniec 2014 roku stanowili odsetek 54,1% (1938 osób). Odsetek ten od 2011 roku wzrósł o 0,9%. Wśród ogółu zarejestrowanych, bezrobotni z prawem do zasiłku na koniec 2014 roku stanowili 16,1% (577 osób). Odsetek w tej grupie zmniejsza się- w analogicznym okresie 2010 roku zarejestrowanych było 1187 osób z prawem do zasiłku (28,5%), na koniec 2011 roku- 862 osoby(21%), 2012 roku- 881 osób (20,1%) i na koniec 2013 roku- 667 osób (15,7%).

Bezrobocie w Gminie Mrągowo na 31 grudnia

Rok	Gmina	Zarejestrowani bezrobotni					
		Razem	w tym				
			kobiety	bezrobotni do	powyżej 50 roku	długotrwale bezrobotni	z prawem

	Wiejska Mrągowo			25/30 roku życia	życia		do zasiłku
2011		619	346	156	125	288	97
2012		675	355	153	150	315	108
2013		682	343	140	162	344	80
2014		584	276	104/178	169	317	66

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Mrągowie

2.3.6 Niepełnosprawność

Sytuacja życiowa osób niepełnosprawnych jest uwarunkowana szeregiem specyficznych ograniczeń wynikających z określonych dysfunkcji organizmu. Skutkuje to również tym, że osobom niepełnosprawnym relatywnie trudniej jest borykać się z różnymi obiektywnymi trudnościami będącymi doświadczeniem praktycznie wszystkich ludzi.

W efekcie poszczególne aspekty życia w różny sposób i w różnym stopniu mogą odbiegać od sytuacji pozostałych osób (tj. nie dotkniętych jakkolwiek niepełnosprawnością). Wymagają jednocześnie, co jest stwierdzeniem dość oczywistym, znacznie więcej wsparcia ze strony otoczenia oraz wyspecjalizowanych instytucji pomocy społecznej.

Gmina Mrągowo nie posiada gminnego programu wsparcia osób niepełnosprawnych, bazuje natomiast w działaniach na „Powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2014-2018 w Powiecie Mrągowym”. Zgodnie bowiem z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należy, m.in. opracowywanie i realizacja, spójnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:

- a) rehabilitacji społecznej,
- b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
- c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności

Występujący problemy	Liczba osób korzystająca z pomocy społecznej

	2012	2013	2014
Niepełnosprawność	157	173	161

Źródło: Badania własne

W kontekście dostępu osób niepełnosprawnych do różnych szczebli edukacji należy bez wątplenia zwrócić uwagę na podstawową barierę zidentyfikowaną przez respondentów, w postaci braku wiary osób niepełnosprawnych we własne siły i możliwości. Niestety, negatywnie oddziałuje także brak zrozumienia potrzeb kształcenia ze strony osób z najbliższego otoczenia. Wśród pozostałych ograniczeń zwrócono uwagę na bariery techniczne, na niedopasowanie oferty do oczekiwań osób niepełnosprawnych (zwłaszcza w kontekście ich sytuacji na rynku pracy) oraz niedoinformowanie w zakresie możliwości doksztalcenia.

Sposobem na podniesienie poziomu uczestnictwa osób niepełnosprawnych w systemie kształcenia jest szeroko rozumiane wsparcie, które powinno mieć postać stypendiów i pomocy w nauce. Istotne jest również szersze udostępnianie informacji na temat możliwości kształcenia. Wyraźnie akcentowaną przez respondentów potrzebą w zakresie dostępu do edukacji jest przy tym umożliwienie osobom niepełnosprawnym szerszego dostępu do różnego rodzaju szkoleń, kursów przygotowania zawodowego oraz staży dających szansę na zdobycie doświadczenia zawodowego i zaistnienie na rynku pracy.

Istotną kwestią jest sytuacja osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych w powiecie mrągowym kształtuje się w granicach 7,6% ogółu zarejestrowanych na koniec 2014 roku, przy wskaźniku 7,3% na koniec 2013 roku i 6,1% na koniec 2012 roku. W strukturze lokalnego bezrobocia udział niepełnosprawnych jest niewielki, mimo to niedobór miejsc pracy dla tej kategorii bezrobotnych jest szczególnym problemem w aspekcie nie tylko ekonomicznym, ale i społecznym.

Należy tu przede wszystkim podkreślić, że z roku na rok systematycznie rośnie liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotne. Ma to związek z postępującymi zjawiskami kryzysowymi w polskiej i europejskiej gospodarce.

Według danych udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy, różnice w natężeniu bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych są determinowane przestrzenią; rodzajem niepełnosprawności (bezrobotne osoby niepełnosprawne to przede wszystkim osoby z dysfunkcjami ruchowymi, intelektualnymi i neurologicznymi); wiekiem (najbardziej na bezrobocie narażone są osoby w wieku od 45 r.ż.) oraz poziomem wykształcenia (najmniejszy udział wśród niepełnosprawnych zarejestrowanych jako bezrobotni mają osoby

z wykształceniem wyższym – osób tych jednak przybywa względnie częściej niż pozostałych, zwłaszcza z wykształceniem gimnazjalnym czy podstawowym).

Podstawowym źródłem informacji o wolnych miejscach pracy dla osób niepełnosprawnych są znajomi oraz pracownicy socjalni. Z przeprowadzonego badania wynika, że największe znaczenie w zakresie wsparcia udzielanego osobom niepełnosprawnym na rynku pracy przypisywane jest urzędowi pracy. Dużą rolę pod tym względem odgrywają także różnego typu instytucje pomocy społecznej.

W województwie warmińsko-mazurskim realizowanych jest szereg programów mających na celu aktywizację osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Mają one na celu tworzenie miejsc aktywizacji zawodowej, organizację szkoleń, prace interwencyjne czy usługi doradztwa indywidualnego. Skala zaangażowania osób niepełnosprawnych w poszczególne formy wsparcia jest jednak niewielka bądź trudna do zidentyfikowania z uwagi na fakt niewydziałania ich jako odrębnej grupy beneficjentów objętych programem.

Największą barierą dostępu osób niepełnosprawnych do rynku pracy jest niewystarczająca liczba ofert zatrudnienia. Wśród pozostałych barier najczęściej wymieniana była ograniczona mobilność osób niepełnosprawnych oraz niedopasowane ich kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy. Pewna grupa barier ma także charakter „miękki”, np. brak wiary osób niepełnosprawnych we własne możliwości, strach przed utratą świadczeń przez podjęcie pracy zarobkowej, czy niechęć ze strony pracodawców do ich zatrudniania. Wśród głównych postulatów zmierzających do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych na powiatowym rynku pracy, znajdują się takie propozycje jak: umożliwienie podejmowania pracy w domu (telepraca, chałupnictwo) oraz promocja samej idei zatrudnienia osób niepełnosprawnych w ramach kampanii społecznych.

Ważną rolę w życiu osób niepełnosprawnych pełni także rehabilitacja zawodowa i społeczna, która warunkuje ich sytuację w różnych przejawach życia społecznego, ich sytuację na rynku pracy, itp.

Na koniec 2014 roku w powiecie mrągowskim w ewidencji zarejestrowanych było 274 niepełnosprawnych bezrobotnych i 7 niepełnosprawnych poszukujących pracy.

W 2014 roku na rzecz osób niepełnosprawnych zrealizowano następujące działania:

- 1) W ramach projektu systemowego „Aktywność zawodowa szansą na lepsze jutro” wsparciem objęto 33 osoby niepełnosprawne, w tym:
  - dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej otrzymały 4 osoby,
  - na refundowanych stanowiskach pracy zatrudniono 7 osób,
  - na prace interwencyjne skierowano 7 osób,

- szkoleniem zawodowym objęto 10 osób,
- na staże skierowano 5 osób.

Dodatkowo 20 osób niepełnosprawnych uczestniczącym w projekcie zostało objęte indywidualnym planem działania, pośrednictwem pracy 18 osób, doradztwem zawodowym 14 osób.

2) W wyniku pośrednictwa pracy na niesubsydiowanych miejscach pracy zostało zatrudnionych 137 osób,

3) Ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacyjnego Osób Niepełnosprawnych (PFRON):

- na refundowanych stanowiskach pracy zatrudniono 6 osób,
- dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej otrzymała 1 osoba,
- na staż skierowano 1 osobę,
- na prace interwencyjne skierowano 1 osobę.

4) Z Funduszu Pracy:

- na staż skierowano 11 osób,
- na prace interwencyjne skierowano 3 osoby,
- szkoleniem objęto 4 osoby.

Kolejną, istotną dla osób niepełnosprawnych, jest kwestia dostępu do rehabilitacji leczniczej. Niezależnie od obiektywnych danych obrazujących skalę systemu rehabilitacji leczniczej, należy mieć świadomość, że w opinii respondentów jest ona niezadowolająca. System opieki zdrowotnej w tym obszarze podlega problemowi niewystarczającego dofinansowania. Skutkuje to koniecznością długiego oczekiwania na uzyskanie świadczenia czy niższym dofinansowaniem zakupu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego.

Z udostępnionych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Mrągowie danych wynika, że komisja ds. orzekania przyjmowała wnioski mające na celu umożliwienie uzyskania odpowiedniego zatrudnienia, uzyskanie zasiłku pielęgnacyjnego oraz możliwość skorzystania z systemu środowiskowego wsparcia samodzielnej egzystencji. W przypadku osób do 16 roku życia najczęstszym celem składania wniosków było przyznanie zasiłku pielęgnacyjnego. Wśród dorosłych najwięcej orzeczeń wiązało się z upośledzeniami narządów ruchu (około jednej trzeciej wszystkich orzeczeń). Zmiany zachodzące w obrębie stopnia orzekanych niepełnosprawności (zwiększenie orzeczeń o stopniu znacznym przy jednoczesnym spadku orzeczeń o stopniu lekkim) mogą prowadzić do wniosku, że następuje pogorszenie się kondycji zdrowotnej społeczeństwa. Hipotezę tę potwierdza wzrost liczby wydanych orzeczeń. Trend ten można również zaobserwować wśród osób do 16 roku życia.

Przyczynami są przede wszystkim choroby cywilizacyjne (układu oddechowego i krążenia). Utrzymanie się tendencji może mieć istotne skutki dla przyszłego kształtu systemu wsparcia.

Odrębną kwestią jest postrzeganie osób niepełnosprawnych i będące jego skutkiem postawy społeczne wobec nich. Stosunek do osób niepełnosprawnych jest w województwie warmińsko-mazurskim dosyć dobry. Jednak nawet przy założeniu, że sytuacja w tym względzie w ciągu ostatniej dekady poprawiła się, praca nad przekształceniem społecznych postaw wobec osób niepełnosprawnych wciąż powinna trwać. W powszechnej opinii popularny jest bowiem w dalszym ciągu dość niekorzystny obraz osoby niepełnosprawnej. Taka stereotypizacja rodzi obojętne lub negatywne zachowania wobec analizowanej grupy. Oczekiwania osób niepełnosprawnych w zakresie systemu wsparcia dotyczą w dużej mierze pomocy o charakterze materialnym, poszczególnych kwestii związanych z niwelowaniem niepełnosprawności (rehabilitacja lecznicza), bądź jej efektów (likwidacja barier w najbliższym otoczeniu).

Poprawy wymaga poziom koordynacji współpracy pomiędzy poszczególnymi służbami i doprecyzowanie przepisów obowiązującego prawa. Pożądane byłoby również przejście od systemu opiekuńczego w kierunku kształtowania kompetencji społecznych i zawodowych. Szczególną rolę przypisuje się przy tym kwestiom dostępu do rynku pracy.

Skala potrzeb osób niepełnosprawnych sprawia, że system wsparcia jest niewydolny w zakresie ich zaspokajania. Nie bez znaczenia są same niepełnosprawności utrudniające w sposób czysto techniczny dostęp do różnego rodzaju przejawów życia społecznego.

Korzystne zmiany mają związek z przeobrażaniem się postaw społecznych wobec niepełnosprawności, przejawiających się w coraz częstszym dostrzeganiu i zaspokajaniu ich potrzeb. Za szczególnie istotne uznane zostało wykluczenie społeczne w dostępie do informacji.

Jeżeli chodzi o kierunki działań to konieczne jest stworzenie kompletnej i aktualnej informacji o skali i właściwości zjawiska niepełnosprawności w województwie.

Konieczna jest dalsza likwidacja barier architektonicznych i urbanistycznych oraz zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w systemie kształcenia. Należy w działaniach dążyć również do zmiany niekorzystnej sytuacji osób niepełnosprawnych na warmińsko-mazurskim rynku pracy. Jako priorytet uznaje się również walkę ze stereotypami w zachowaniach społecznych wobec osób niepełnosprawnych.

2.2.7 Rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.

Alkoholizm i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. W ostatnich latach natomiast zauważyć można rozpowszechnienie nowych form uzależnień takich jak: uzależnienie od Internetu, uzależnienie od leków, dopalaczy, uzależnienie od hazardu, itd.

Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Rada Gminy Mrągowo Uchwałą Nr XV/127/15 z dnia 30 grudnia 2015 r. uchwaliła gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na rok 2016. Uchwałą Nr XV/128/15 Rada Gminy Mrągowo przyjęła Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Mrągowo na lata 2016-2020.

Jak wynika ze sprawozdawczości Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie sporządzonej do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w roku 2012 z pomocy z powodu alkoholizmu skorzystały 4 rodziny (w tym 4 osoby w rodzinach).

W 2013 roku również skorzystały 4 rodziny (w tym 4 osoby w rodzinach), natomiast w roku 2014 skorzystało 5 rodzin (w tym 13 osób w rodzinach). W okresie ww. trzech lat nie przyznano żadnej pomocy w związku z narkomanią.

W gminie zauważa się wyraźny spadek ilości punktów sprzedaży napojów alkoholowych co ilustruje poniższa tabela.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. (razem)	50	50	53	50	40
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży.	28	24	24	24	20
Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży.	22	26	29	26	20

Źródło: Badania własne.

Z danych zawartych w tabeli wynika, że zadanie zmniejszenia dostępności do alkoholu w gminie Mrągowo został zrealizowany.

Problemy alkoholowe są rozwiązywane w gminie Mrągowo poprzez działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA), która mieści się przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Mrągowie.

W gminie powołano również Pełnomocnika do realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Uchwalono również Uchwałę Nr III/7/14 z dnia 22 grudnia 2014 roku Rady Gminy Mrągowo - Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2013-2018.

Dane dotyczące działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Gminy Mrągowo.

Podjęte działania zmierzające do leczenia odwykowego

	Liczba wniosków o leczenie odwykowe złożona do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2007 - 2011
--	---

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba wniosków o leczenie odwykowe	9	23	16	26	30

Źródło: Badania własne

Nietrzeźwość w miejscach publicznych.

Rok	2011	2012	2013	2014
Liczba nietrzeźwych osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka lub odwiezionych do domów rodzinnych	6	6	10	12
Liczba zatrzymanych osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych.	35	22	20	23

Źródło: Dane Komendy Powiatowej Policji w Mrągowie

Z danych zawartych w tabeli wynika, że wzrasta liczba osób poniżej 18 roku życia zatrzymanych przez policję i odwiezionych do domów, natomiast spada liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych.

2.3.8 Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo jest bardzo szeroko rozumianym pojęciem. Obejmuje poczucie bezpieczeństwa każdego obywatela, członków rodziny. Na potrzeby niniejszej strategii skupimy się na przeciwdziałaniu przemocy domowej jako zjawisku, które budzi relatywnie najwięcej emocji. Skala zjawiska przemocy w rodzinie jest jednak dość trudna do zdiagnozowania z uwagi na złożoność form, jakie przybiera, ale także przez postawę samych ofiar, które często z różnych przyczyn nie zgłaszają problemu odpowiednim służbom. Na podstawie dostępnych źródeł informacji można stwierdzić, że sytuacja

w województwie warmińsko-mazurskim jest zbliżona do krajowej. Najczęściej doświadczano przemocy psychicznej, z kolei śladowe wartości przybrało zjawisko przemocy seksualnej (w województwie warmińsko-mazurskim doświadczenia w tym względzie zadeklarowały jedynie kobiety). Liczba interwencji policyjnych w przypadku przemocy domowej na przestrzeni ostatniej dekady podlegała fluktuacjom – ich liczba w ostatnich latach jest wyraźnie wyższa.

Wzrosła także liczba wypełnianych Niebieskich Kart co jest bardzo niepokojące.

Realizacja Niebieskich Kart (NK)

	Liczba rodzin, u których realizowana jest Niebieska Karta z powodu stosowania przemocy domowej w latach 2010- 2014				
Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin	8	7	14	20	27

Źródło: Badania własne

Ujawnione w ramach badań właściwości zjawiska pokazują ponadto, że najczęściej stosowana jest przemoc werbalna (obrażanie/znieważanie) oraz fizyczna. Dość powszechna jest także przemoc ekonomiczna.

Statystyki policyjne w dużej mierze potwierdzają opinie na ten temat pracowników instytucji pomocy społecznej oraz zapewne wiedzy potocznej.

Trudno przy tym o jednoznaczne wytłumaczenie występowania poszczególnych form przemocy. Zarówno ofiarami, jak i sprawcami przemocy są najczęściej partnerzy życiowi (współmałżonkowie, konkubenci). Oczywiście w przypadku ofiar mówimy częściej o kobietach, co może to mieć związek z wciąż występującym modelem rodziny o silnie patriarchalnym charakterze. W kontekście zjawisk towarzyszących przemocy w rodzinie wyraźnie najczęściej wskazywano alkoholizm oraz biedę i konflikty rodzinne. Są to, w opinii respondentów swoiste stymulatory zachowań agresywnych, co wydaje się być dość stereotypową oceną zjawiska.

W Gminie Mrągowo Uchwałą Rady Gminy nr VI/49/11 z dnia 16 maja 2011 roku przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015. Dnia 1 września 2011 roku Zarządzeniem nr 100/11 Wójta Gminy Mrągowo powołano Zespół Interdyscyplinarny, który realizuje zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Problematyka przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest ściśle związana z zadaniami stojącymi przed pomocą społeczną. Ośrodki pomocy społecznej są organizatorami działań zespołów interdyscyplinarnych, a pracownicy socjalni stanowią podstawę składów grup roboczych. Działanie w tym obszarze jest szczególnie utrudnione z uwagi na ogólne obciążenie zadaniami i narastanie ilości problemów społecznych do rozwiązania sprzężonych z ryzykiem występowania przemocy w rodzinie. Zasoby pomocy społecznej (instytucjonalne, kadrowe, programowe) istnieją, wymagają jednak stałego uzupełniania i rozwijania. Bardzo istotne jest zatrudnienie odpowiedniej liczby specjalistów, którzy wesprą ofiary przemocy i będą skutecznie pomagać.

Ważną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie odgrywa również policja. Współpracuje ona w powyższym zakresie z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Mrągowie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi.

2.3.9 Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów. Aktywność obywatelska oraz umiejętność współpracy i wymiany wiedzy stają się kluczowe w obliczu wyzwań współczesnej gospodarki oraz przyczyniają się do powiększania dobrobytu społecznego. Pobudzanie aktywności mieszkańców, ich zaangażowania w sprawy lokalne oraz kształtowanie odpowiedzialności za rozwiązywanie problemów społecznych stają się największym wyzwaniem stojącym przed lokalnymi władzami oraz instytucjami działającymi na terenie gminy.

W 2014 roku w Gminie Mrągowo funkcjonowało 17 organizacji pozarządowych. Samorząd Gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego („Programu Współpracy Gminy Mrągowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2015 rok”) podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego i lokalowego oraz doradztwa

i konsultacji. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Lp.	Nazwa stowarzyszenia:	Adres:
STOWARZYSZENIA NA TERENIE GMINY MRĄGOWO		
1.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W SZESTNIE	Szestno 46A, 11-700 Mrągowo Prezes: Mirosław Hajdukiewicz
2.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W WYSZEMBORKU	Wyszembork 11A, 11-700 Mrągowo Prezes: Dominik Tumas
3.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W UŻRANKACH	Uźranki 11, 11-700 Mrągowo Prezes: Andrzej Winiarz
4.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W WIERZBOWIE	Wierzbowo 17c, 11-700 Mrągowo Prezes: Jan Szczech
5.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GRABOWIE	Grabowo 28, 11-700 Mrągowo Prezes: Jan Narewki
6.	OCHOTNICZA STRAŻ POŻARNA W GĄZWIE	Gązwa 5, 11 -7 00 Mrągowo, Prezes Andrzej Szewczyk,
7.	STOWARZYSZENIE NA RZECZ ROZWOJU KOSEWA I OKOLIC Z/S W KOSEWIE GÓRNYM	Kosewo 63, 11-700 Mrągowo Prezes: Dorota Kwiatkowska
8.	STOWARZYSZENIE NASZE GRABOWO Z/S W GRABOWIE	Grabowo 24 A, 11-700 Mrągowo Prezes: Janusz Tadeusz Lange
9.	TOWARZYSTWO MIŁOŚNIKÓW STAREJ MOTORYZACJI I TECHNIKI „RETROKOŁO”	Młynowo 17, 11-700 Mrągowo Prezes: Marcin Jans
10.	STOWARZYSZENIE „RAFAŁ I PRZYJACIELE”	Bagienice Małe 19, 11-700 Mrągowo Prezes: Beata Kalinowska
11.	GMINNY LUDOWY UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „SAŁĘT - BOŻE”	Boże 9/6, 11-700 Mrągowo Prezes: Kazimierz Jachimowski
12.	STOWARZYSZENIE PROMOCJI I ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI KRZYWE	Krzywe 29, 11-700 Mrągowo Prezes: Zdzisław Przybysz
FUNDACJE		
1.	FUNDACJA INKUBATOR KREATYWNOŚCI	Marcinkowo 33 A, 11-700 Mrągowo
STOWARZYSZENIA ZWYKŁE		
2.	STOWARZYSZENIE WŁAŚCICIELI STACJI PARTNERSKICH „SHELL”	Nowe Bagienice 26, 11-700 Mrągowo
3.	„ZALEC” STOWARZYSZENIE NA RZECZ WSI	Zalec 49, 11-700 Mrągowo
4.	STOWARZYSZENIE „ZIELONA DAJNA”	Kiersztanowo 25 , 11-700 Mrągowo
UCZNIOWSKIE KLUBY SPORTOWE		
1.	LUDOWY UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „START”	Boże 18, 11-700 Mrągowo Prezes: Jerzy Krasiński
2.	LUDOWY UCZNIOWSKI KLUB SPORTOWY „MARCINKOWO”	Marcinkowo 27, 11-700 Mrągowo Prezes: Jerzy Krasiński
ORGANIZACJE POZARZĄDOWE DO KTÓRYCH NALEŻY GMINA MRĄGOWO		
1.	Stowarzyszenie Wielkich Jezior Mazurskich 2020 –	Mikołajki

	powołane do realizacji zadań Strategii Wielkich Jezior Mazurskich 2020	
2.	Lokalna Grupa Działania Mazurskie Morze	Orzysz
3.	Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich	Giżycko

Źródło: Starostwo Powiatowe w Mrągowie.

Gmina Mrągowo podpisała również porozumienia partnerskie:

- Powiatowe Partnerstwo na Rzecz Ekonomii Społecznej w Powiecie Mrągowskim;
- Porozumienie Partnerskie w sprawie wspólnej realizacji projektu pn. „**Planowanie miejskiego obszaru funkcjonalnego na terenie Krainy Wielkich Jezior Mazurskich**”;
- Porozumienie zawarte między Gminą Mrągowo, a Gminą Miasto Mrągowo i Centrum Kultury i Turystyki w Mrągowie w sprawie wykonywania zadań własnych z zakresu turystyki i promocji Gminy Mrągowo;
- Porozumienie zawarte między Gminą Mrągowo a Zarządem Wojewódzkim dotyczące utrzymania BIP – Gminy Mrągowo.

3. Najważniejsze problemy społeczne na terenie gminy Mrągowo

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Stworzenie jednolitego a zarazem kompleksowego obrazu sytuacji społecznej gminy nie jest zadaniem prostym. Fragmentaryczność i „resortowość” wielu źródeł danych statystycznych łączy się bowiem z różnorodnością i niekiedy (pozorną) sprzecznością opinii mieszkańców wyrażanych w badaniu sondażowym. Wyzwaniem okazuje się ponadto uchwycenie związków przyczynowo-skutkowych pomiędzy poszczególnymi zjawiskami czy problemami społecznymi.

W toku prowadzonych diagnoz i analiz ujawniła się zasadność przyjęcia perspektywy holistycznej, w której poszczególne elementy obrazu sytuacji społecznej traktowane są jako czynniki sprzężone, tworzące „koło przyczynowo-skutkowe”. Ponadto ważne jest uwzględnianie wpływu czynników zewnętrznych, które mogą stymulować rozwój lub go hamować, a także identyfikowanie obszarów życia, w których nawet niewielka zmiana (np. zmniejszenie barier dostępu, zwiększenie możliwości działania) będzie dawała najlepsze efekty, przyczyniając się do pożądaných zmian w całym systemie społecznym.

Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego zidentyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki

społecznej, jak również wśród mieszkańców gminy Mrągowo. Z nadesłanych odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Analizując przeprowadzone badania i sprawozdania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie za lata 2012 – 2014 w zakresie powodów przyznawania pomocy, należy stwierdzić, że charakteryzują się one dość stałymi danymi, które pokazują, że osoby wspierane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie jako formę pomocy preferują świadczenia pieniężne, następnie pomoc rzeczową i pracę socjalną.

Klientami ośrodka są głównie osoby korzystające z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności oraz potrzeby ochrony macierzyństwa.

Mocne strony gminy

Na pytanie przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty gminy respondenci zwrócili szczególną uwagę na atrakcje turystyczne. W tym kontekście duże znaczenie przywiązywali do walorów krajobrazowych gminy, doceniając m.in. czyste środowisko.

Wśród atutów gminy ankietowani wymienili również posiadane zaplecze rekreacyjno-sportowe oraz niski poziom przestępczości.

Słabe strony gminy

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony gminy. Najczęściej wymienianą słabością była niewystarczająca liczba miejsc pracy, a co za tym idzie duże bezrobocie wśród mieszkańców. W tym kontekście badani wskazywali na brak zakładów produkcyjnych i słaby rozwój przedsiębiorczości.

Problemem w gminie jest także niewłaściwe wykorzystywanie jej walorów turystycznych, co przejawia się w ubogiej ofercie turystycznej i bazie noclegowej.

Analizując słabe strony gminy, respondenci wspominali także o ograniczonej dostępności opieki przedszkolnej i świetlic na wsiach. Zwracali także uwagę na migrację ludności gminy do większych jednostek administracyjnych. Część badanych uznała, że na terenie gminy brakuje miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy.

Do problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci zaliczyli bezrobocie oraz alkoholizm. Szczególną uwagę zwrócili również na dysfunkcyjność rodzin, problemy wynikające z niepełnosprawności oraz problemy związane ze starzeniem się.

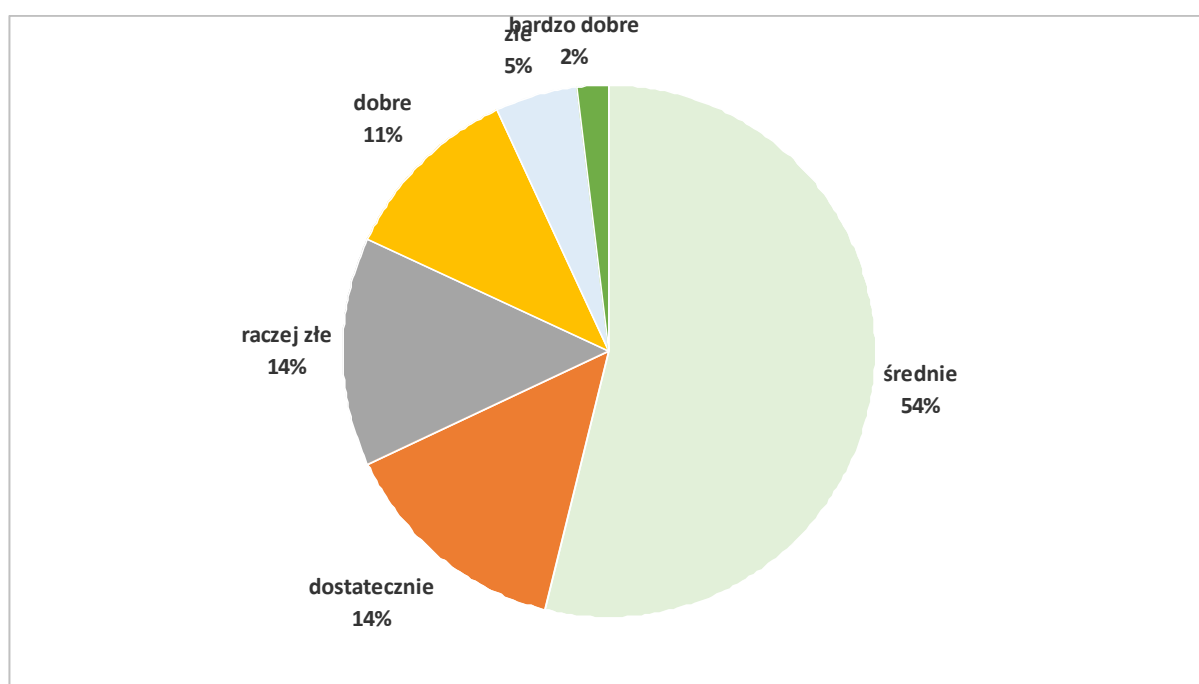
4. Metodologia i opis realizacji badań

Mając na względzie partycypacyjny model budowania strategii postanowiono zastosować metodę badania ankietowego. Zastosowanym narzędziem był kwestionariusz ankiety o wysokim stopniu standaryzacji do samodzielnego wypełnienia zawierający 38 pytań. Ankiety rozesłano do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. sołtysów, radnych Gminy Mrągowo, petentów Urzędu Gminy Mrągowo, osób wspieranych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie oraz mieszkańców Gminy Mrągowo). Łącznie rozdysponowano 160 ankiet, uzyskując zwrot na poziomie 56 wypełnionych ankiet, co daje nam 35 % i świadczy raczej o średnim zainteresowaniu środowiska lokalnego oraz zaangażowaniu w działania prowadzone na terenie gminy.

4.1 Wyniki ankiet

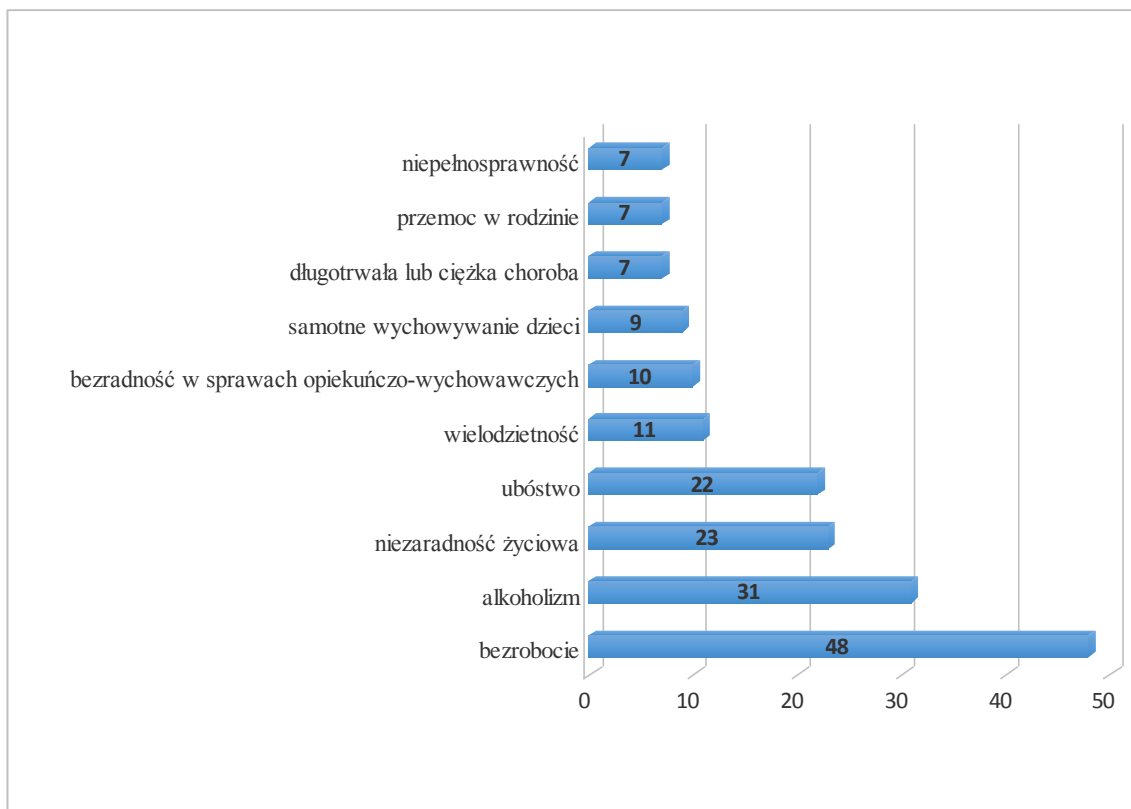
Mieszkańcy w badaniu ankietowym ocenili warunki życia w ich gminie w następujący sposób.

Wykres 1. *Ocena warunków życia przez mieszkańców Gminy*

Z wykresu wynika, że 54 % respondentów uważa, iż warunki życia w gminie są średnie, natomiast 14 % ocenia je jako dostateczne, również 14 % uważa, że warunki są raczej złe, 5 % uznaje je za złe, natomiast tylko 2 % za bardzo dobre.

Powyższe dane obrazują, że większość mieszkańców średnio oceniają warunki życia na terenie gminy Mrągowo.

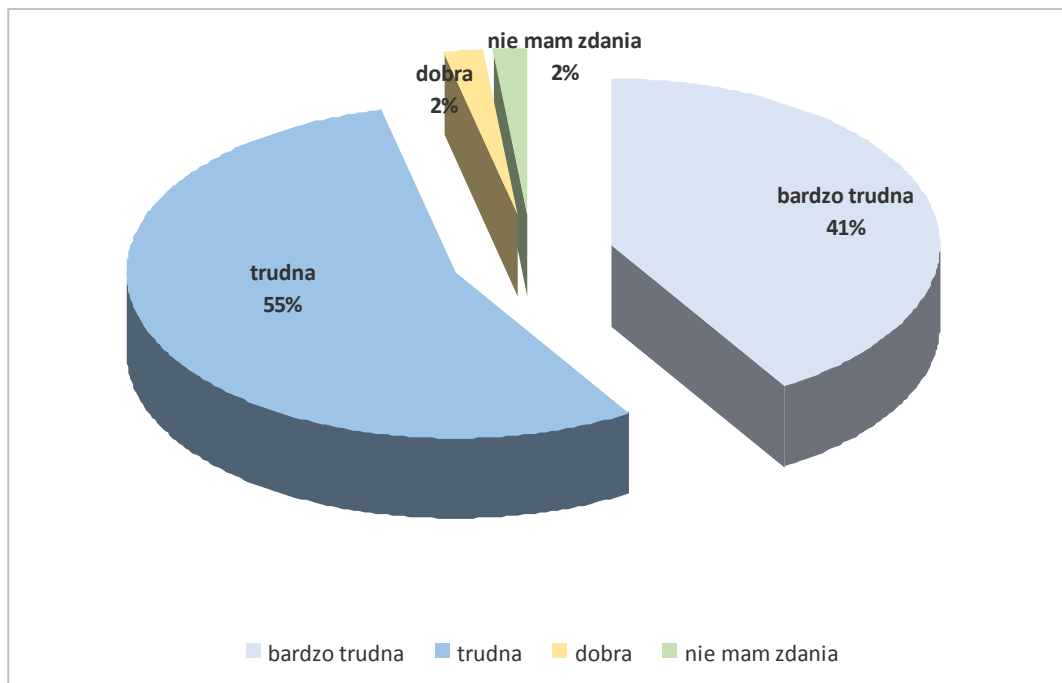
Wykres

2. Główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia

Badani, z którymi przeprowadzono ankiety uważają, że najczęściej w gminie jest problemów społecznych związanych z bezrobociem, na które wskazało aż 48 ankietowanych oraz alkoholizm – wskazany 31 razy, niezaradność życiowa wskazana 23 razy oraz ubóstwo 22. Te cztery grupy problemów dominują w odpowiedziach badanych. Kolejne miejsce zajmują:

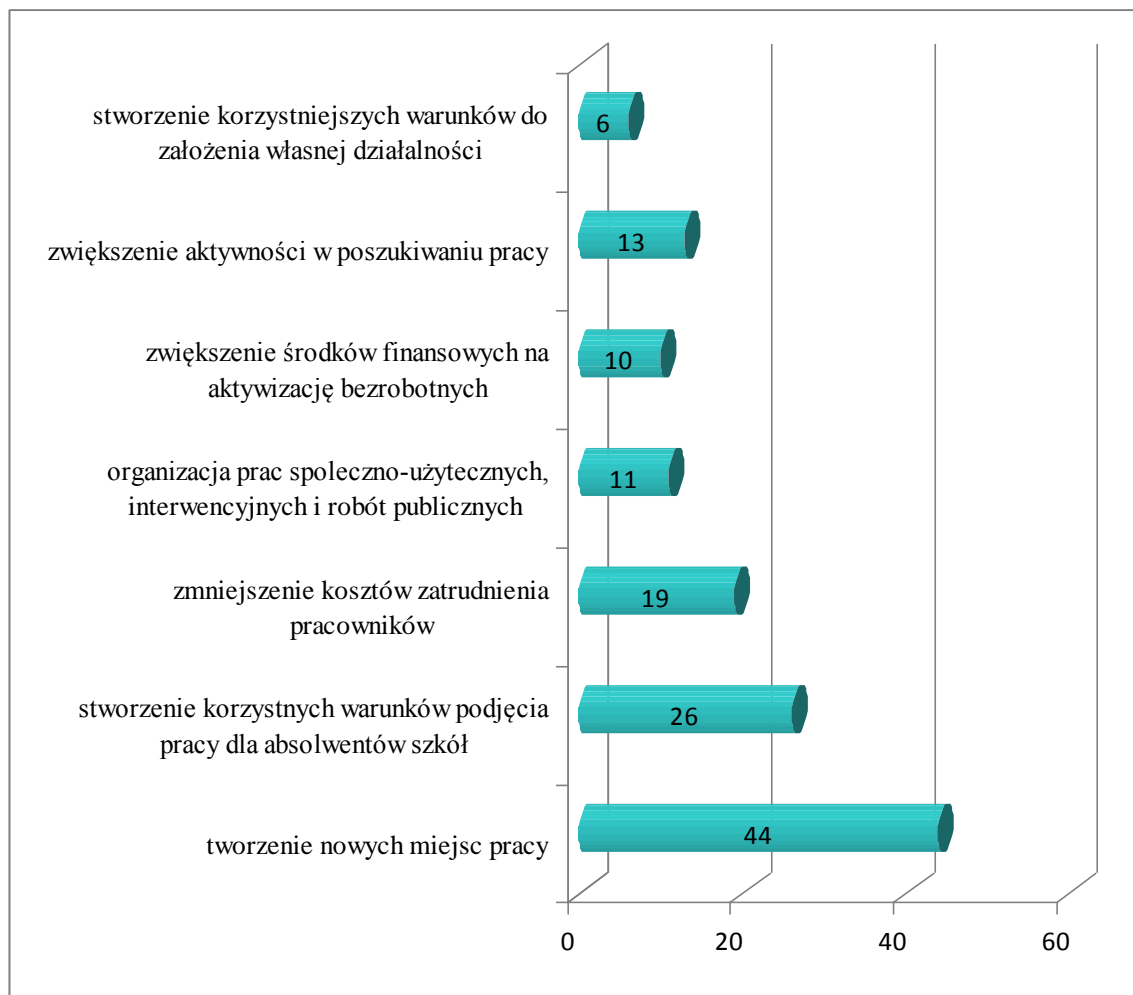
- wielodzietność -11
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych - 10,
- samotne wychowywanie dzieci – 9,
- długotrwała lub ciężka choroba - 7,
- niepełnosprawność – 7,
- przemoc w rodzinie - 7.

Wykres 3. *Ocena aktualnej sytuacji na rynku pracy w gminie*

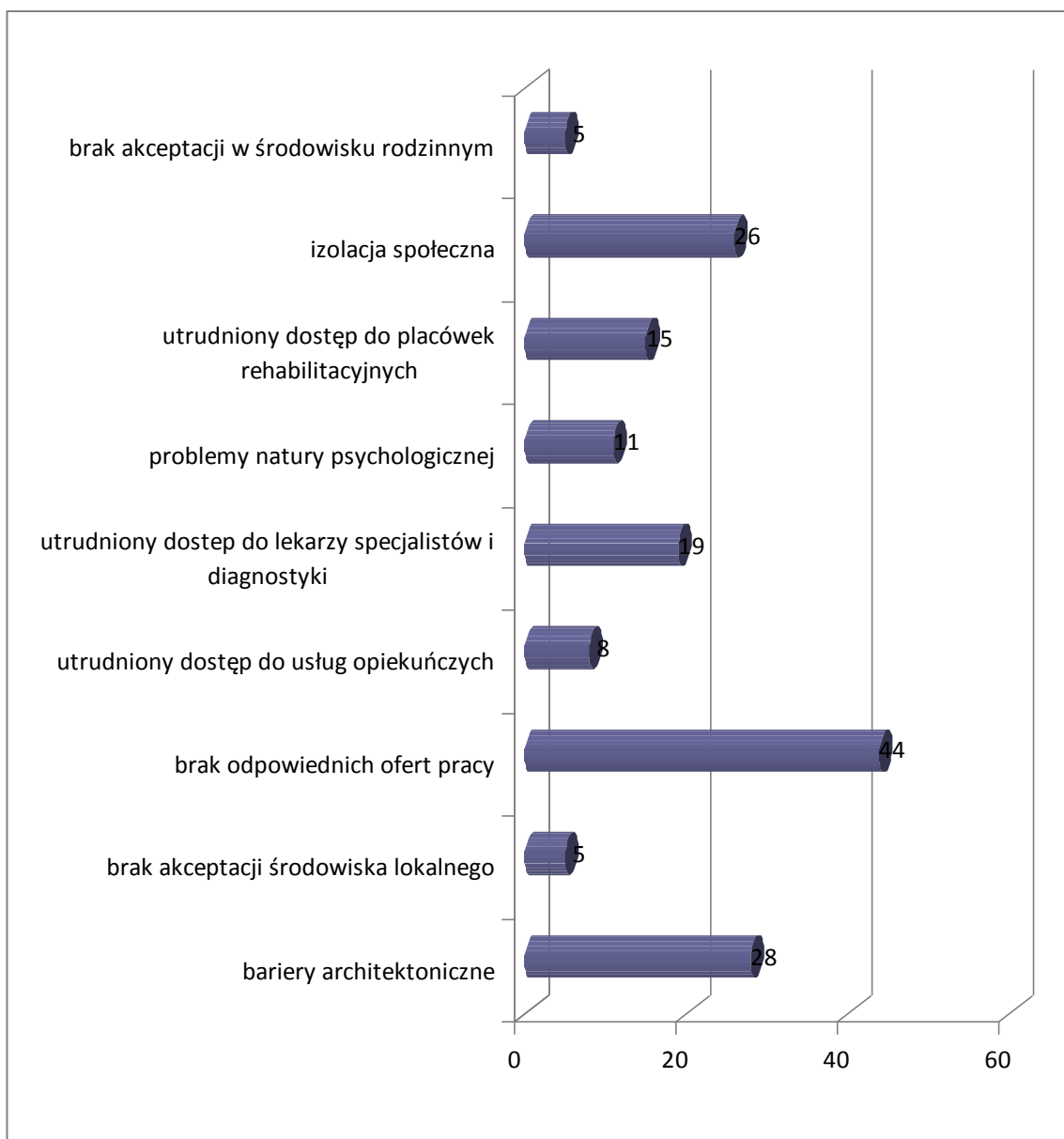
Sytuacja rynku pracy w gminie została oceniona na trudną – wskazało tak 31 osób oraz bardzo trudną - wskazano 23 razy. 1 osoba wykazała, że sytuacja na rynku pracy w gminie jest dobra i 1 osoba nie miała zdania. Na 56 badanych osób 54 osoby oceniły rynek pracy negatywnie.

Wykres 4. *Jakie kroki należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych na terenie Gminy Mrągowo*

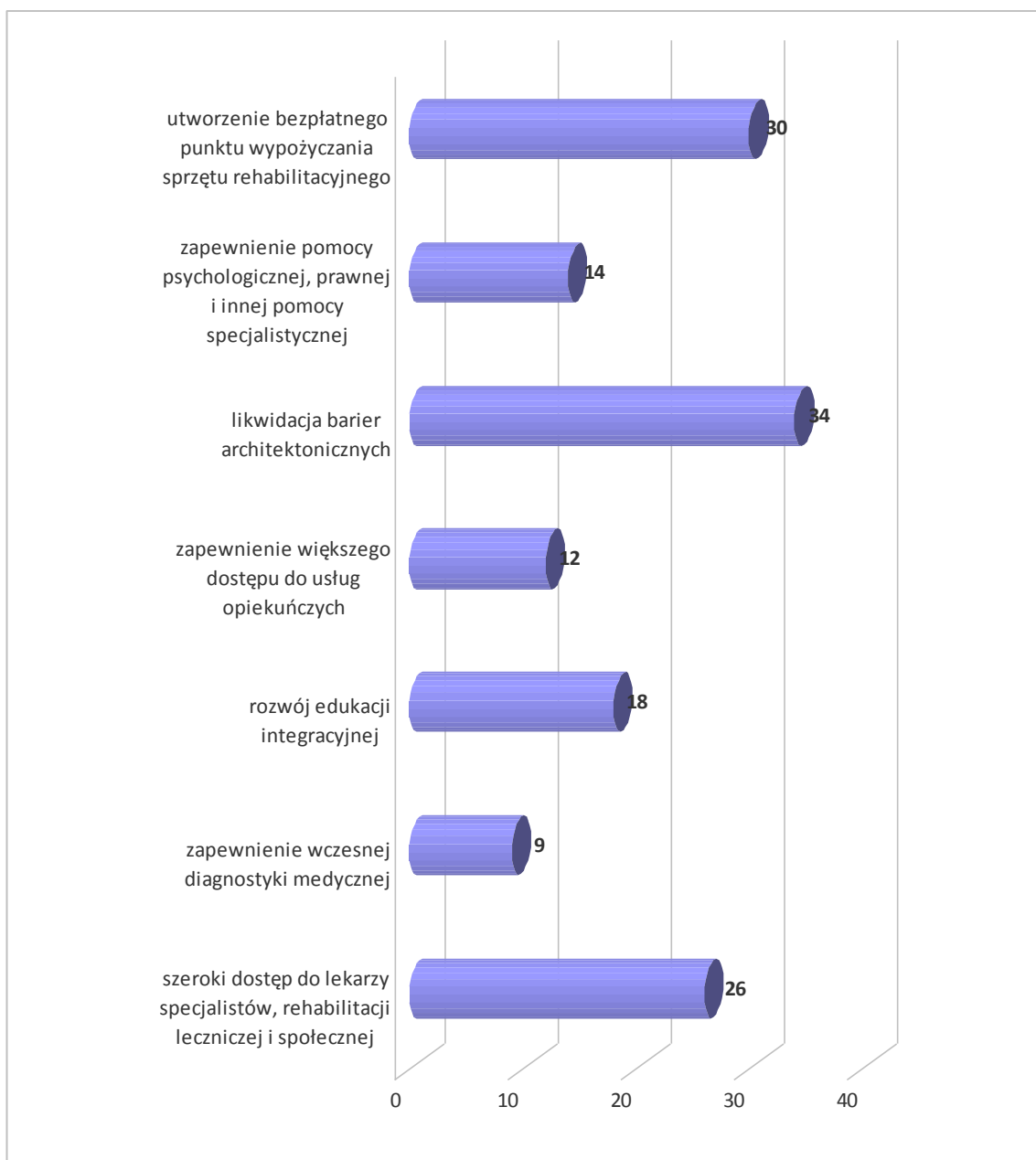
Jako rozwiązanie głównych problemów na rynku pracy mieszkańcy wskazują tworzenie nowych miejsc pracy 44 razy, tworzenie korzystniejszych warunków podjęcia pracy dla absolwentów szkół 26 razy, zmniejszenie kosztów zatrudnienia pracownika 19, organizacja prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i robót publicznych 11, wyższe środki finansowe na aktywizację bezrobotnych (staże, szkolenia zawodowe, roboty publiczne, prace interwencyjne), pożyczki 10, zwiększenie aktywności w poszukiwaniu pracy 13 oraz korzystniejsze warunki do założenia własnej działalności 6 razy.

Wykres 5. *Najczęstsze problemy osób niepełnosprawnych*

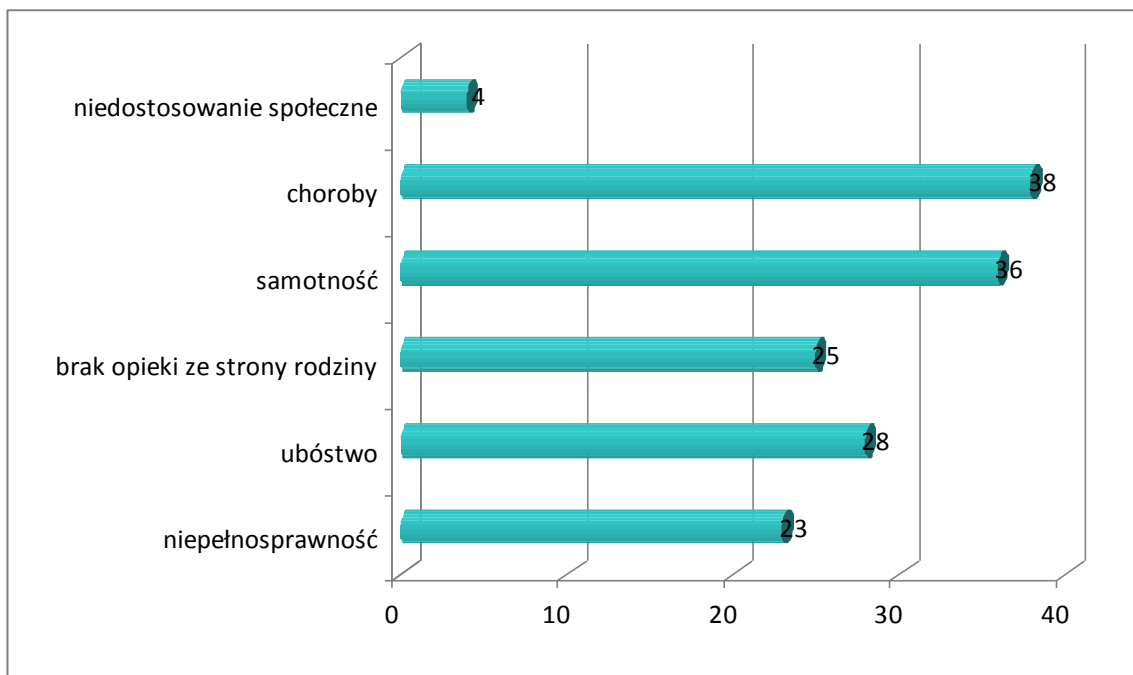
Za najczęstsze problemy osób niepełnosprawnych badani mieszkańcy uznali brak ofert pracy 44 wskazań, bariery architektoniczne 28 razy, utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów i diagnostyki 19 razy oraz placówek rehabilitacyjnych 15 a także problemy psychologiczne 11 razy. Badani mieszkańcy wskazali również na izolację społeczną 26 razy oraz brak akceptacji w środowisku rodzinnym – 5 wskazań.

Wykres 6. **Działania konieczne do podjęcia w celu umożliwienia osobom niepełnosprawnym pełnego udziału w życiu społecznym**

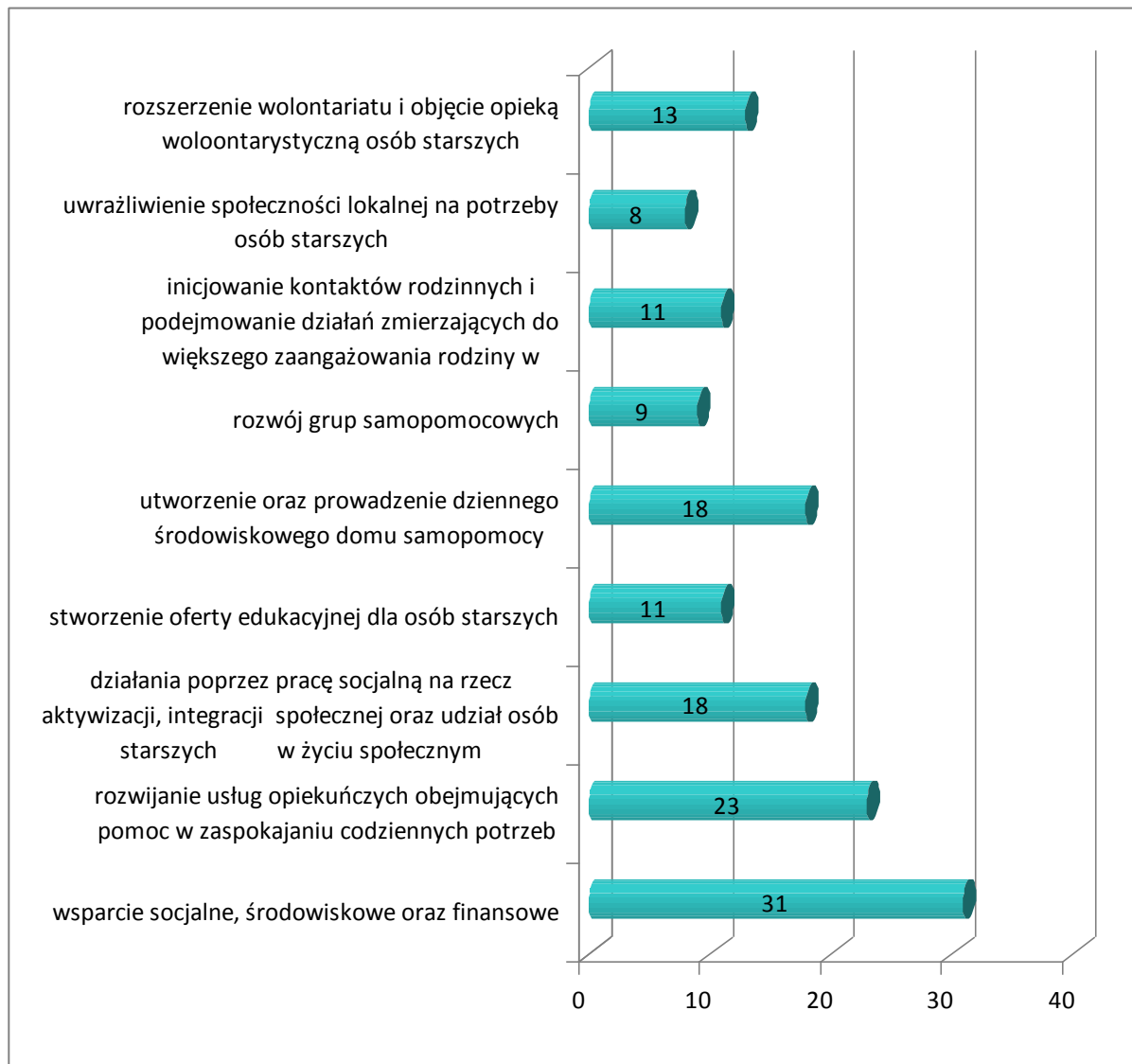
Za najważniejsze działanie do podjęcia przez gminę mieszkańcy wskazali likwidację bariery architektonicznej 34, utworzenie bezpłatnego punktu wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego 30, szeroki dostęp do lekarzy specjalistów 26 oraz rozwój edukacji integracyjnej 18 wskazań.

Wykres 7. *Problemy najczęściej dotykające osoby starsze w gminie*

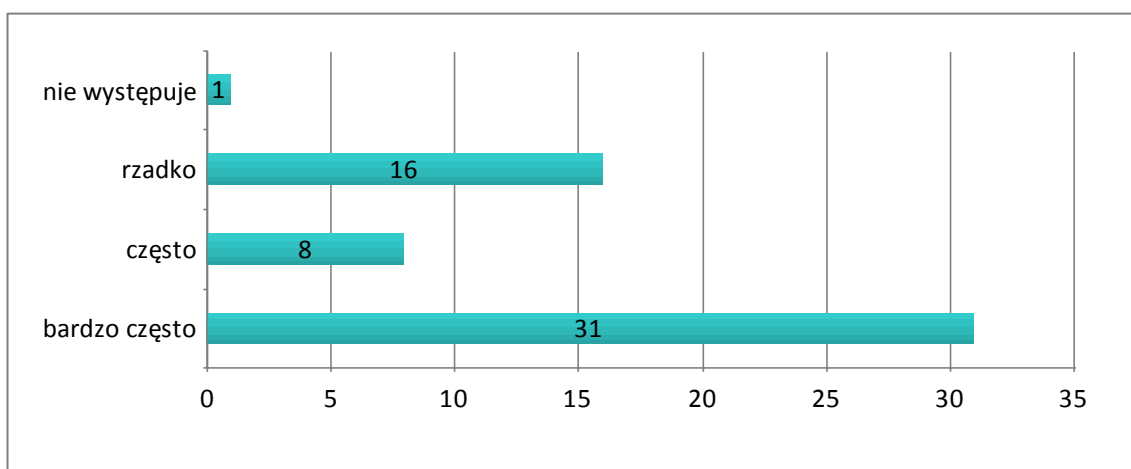

Osoby starsze narażone są według osób badanych na schorzenia wieku podeszłego. Na ten aspekt wskazano aż 38 razy. Jako istotne jawi się również wskazywana samotność 36, ubóstwo 28 oraz brak opieki ze strony rodziny 25.

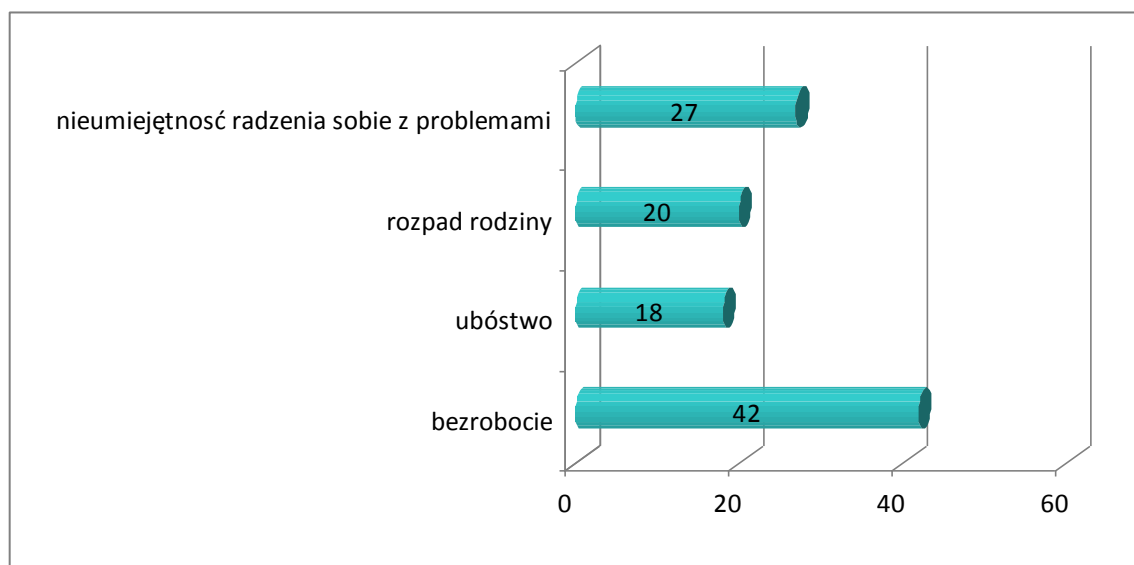
Wykres 8. *Działania na rzecz osób starszych konieczne do podjęcia na terenie gminy*

Badani uznali, że konieczne jest zwiększenie wsparcia socjalnego, środowiskowego oraz finansowego 31. Za równie ważne uznano rozwój usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych 23 osoby, działania poprzez pracę socjalną na rzecz aktywizacji, integracji społecznej oraz udziału osób starszych w życiu społecznym 18. Wypowiedzi te są zgodne z wcześniejszymi dot. głównych problemów osób starszych.

Wykres 9. *Występowanie zjawiska uzależnień w gminie*

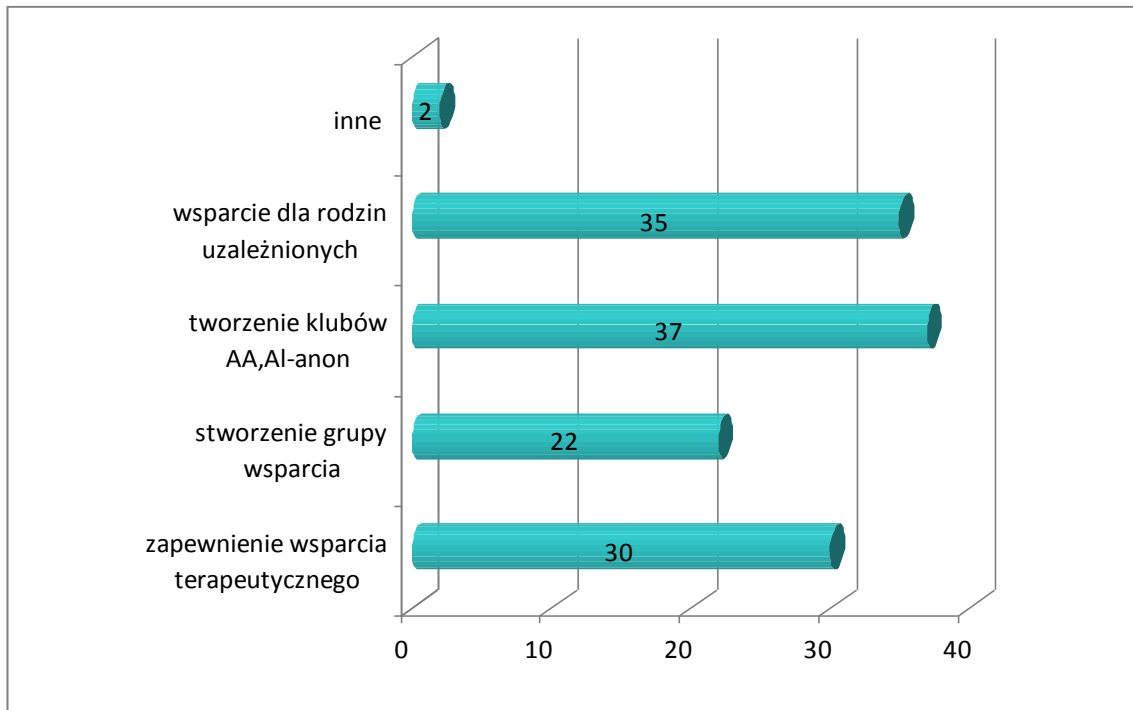
31 badanych wskazało, że bardzo często występują uzależnienia w gminie, 8 osób że często, natomiast 16 badanych wskazało, że uzależnienia rzadko występują na terenie gminy. 1 osoba uznała, że uzależnienia nie występują.

Wykres 10. *Najczęstsze przyczyny występowania uzależnień w gminie*

Za najczęstsze przyczyny występowania uzależnień uznano bezrobocie 42, następnie nieumiejętność radzenia sobie z problemami 27, ubóstwo 18 i rozpad rodziny 20. Badani mieszkańcy w dużym stopniu wskazywali na bezrobocie jako jedną z głównych przyczyn występowania uzależnień. W niektórych przypadkach trudno odróżnić czy bezrobocie jest

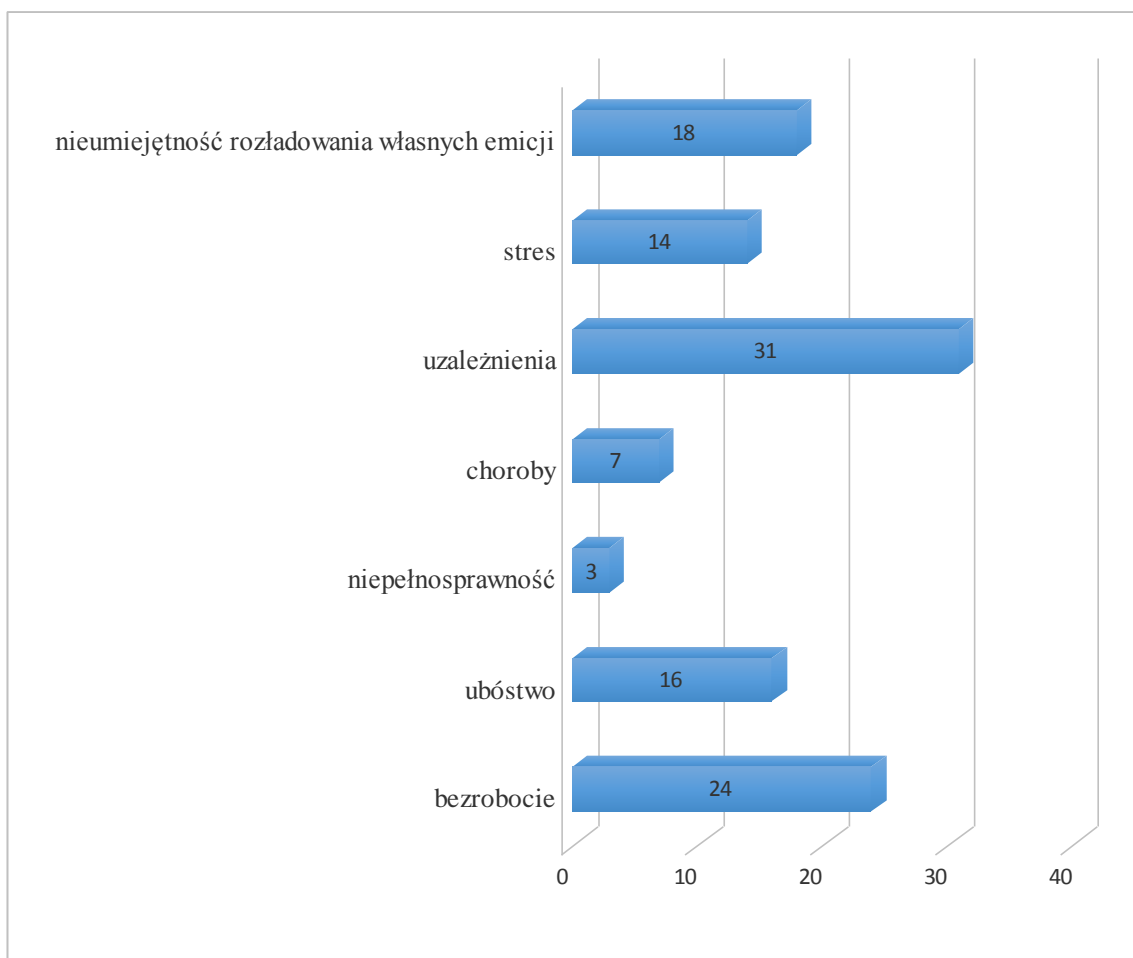
przyczyną czy skutkiem uzależnień. Stwierdzenie tego wymagałoby przeprowadzenia pogłębionej diagnozy sytuacji osób bezrobotnych i uzależnionych w gminie.

Wykres 11. *Działania konieczne do podjęcia na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin*

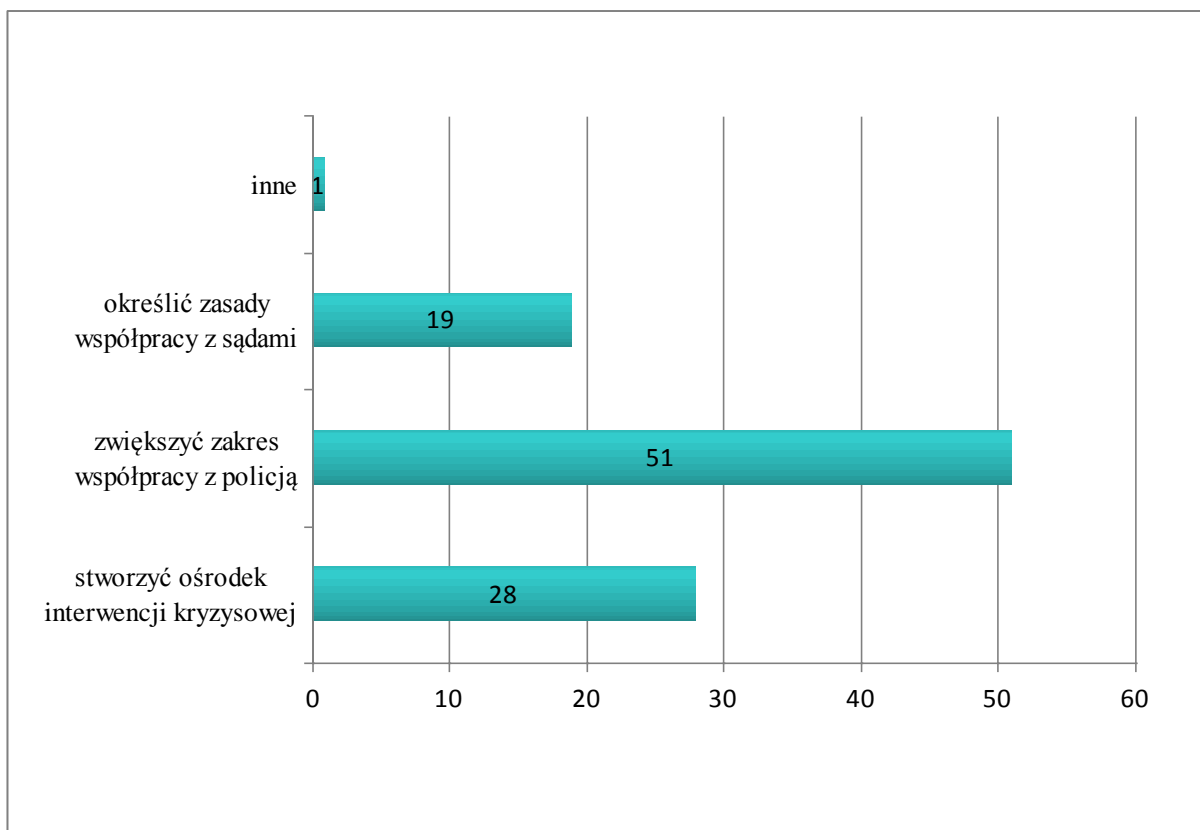
Za najistotniejsze uznano w tym zakresie utworzenie klubów AA, Al – anon oraz szeroko rozumiane wsparcie dla rodzin uzależnionych a także zapewnienie wsparcia terapeutycznego.

Wykres 12. *Najczęstsze przyczyny występowania przemocy domowej*

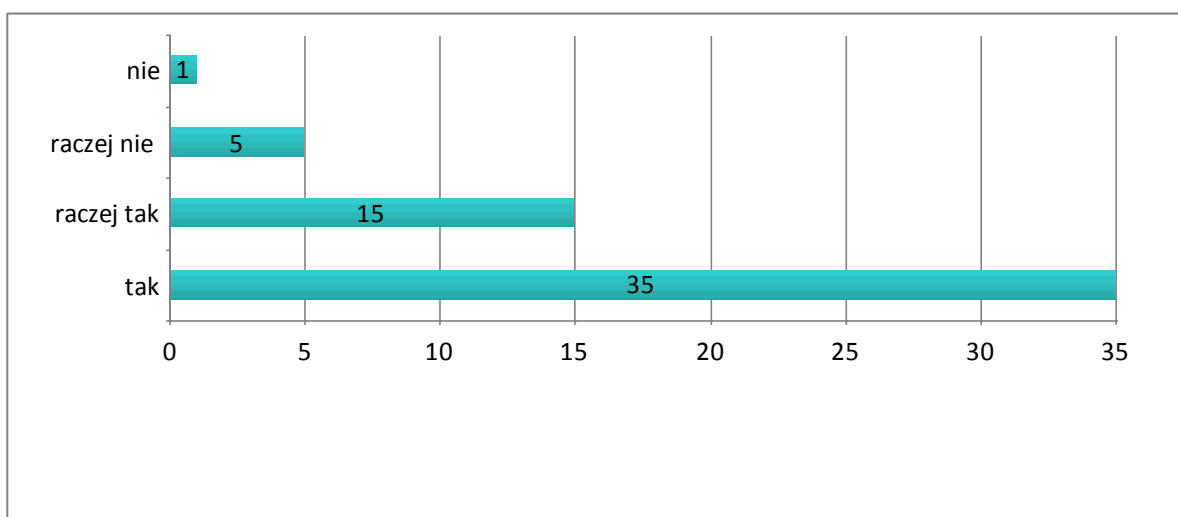
Według respondentów najczęstszą przyczyną występowania przemocy domowej są uzależnienia 31, bezrobocie 24, nieumiejętność rozładowania własnych emocji 18 i ubóstwo 16.

Wykres 13. *Działania konieczne do podjęcia na rzecz rodzin i osób dotkniętych przemocą domową*

Według respondentów należy zwiększyć zakres współpracy z policją oraz stosować procedurę postępowania w przypadku stwierdzenia przemocy. Konieczne jest również według badanych stworzenie ośrodka interwencji kryzysowej.

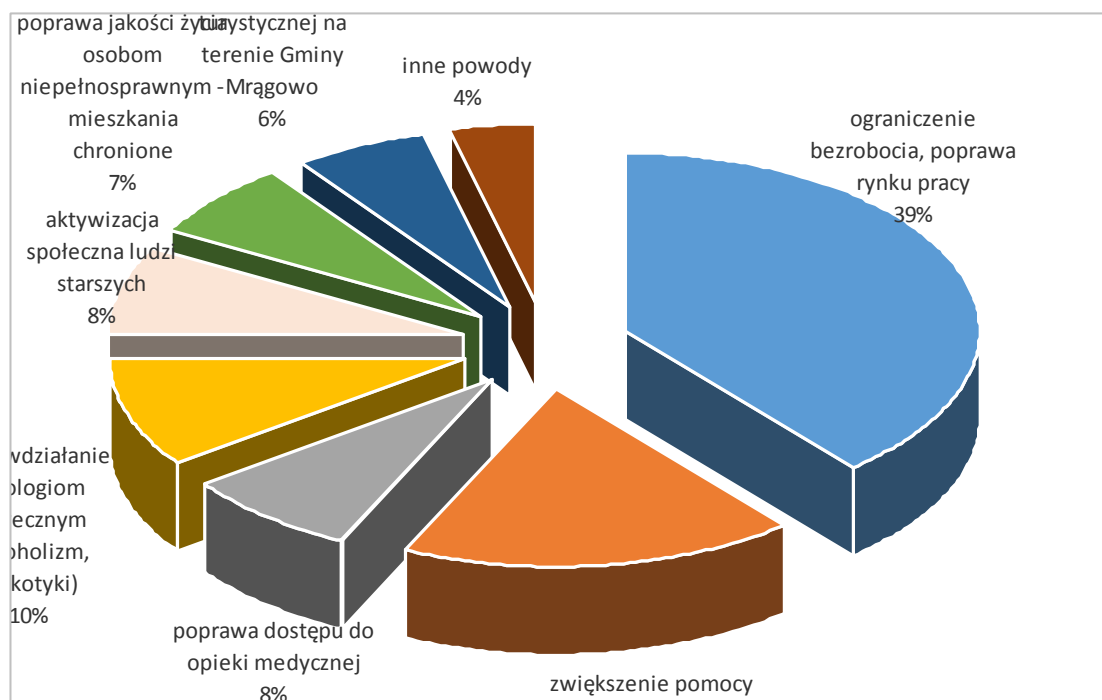
Wykres 14 . *Czy gmina jest miejscem bezpiecznym?*

35 badanych mieszkańców określiło gminę Mrągowo jako miejsce bezpieczne, 15 jako raczej bezpieczne. 5 badanych stwierdziło, że raczej gmina nie jest miejscem bezpiecznym. Tylko 1 badany stwierdził, że gmina raczej nie jest to bezpieczne miejsce.

Według ankietowanych, główne obszary problemów społecznych najczęściej dotyczą długotrwale bezrobotnych, osób uzależnionych od alkoholu, rodziny mające trudności opiekuńczo – wychowawcze, a także osoby starsze i niepełnosprawne. Jak wynika z analizy danych odpowiedzi wskazujące obszary wykluczenia społecznego pokrywają się z wcześniejszymi na temat występowania problemów społecznych w gminie.

Wykres 15. Działania jakie powinien podjąć samorząd lokalny, aby rozwiązać najważniejsze problemy społeczne, z którymi borykają się mieszkańcy Gminy

Mieszkańcy wskazali następujące działania do podjęcia przez samorząd w celu ograniczenia obszaru wykluczenia społecznego:

- ograniczenie bezrobocia, poprawę rynku pracy 39,
- zwiększenie pomocy bezpośredniej rodzinom najuboższym 18,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym (narkomania, alkoholizm) 10,
- poprawę dostępu do opieki medycznej 8,
- aktywizację społeczną ludzi starszych 8,
- poprawę jakości życia osobom niepełnosprawnym – mieszkania chronione 7,

- rozbudowa bazy turystycznej na terenie Gminy i promocja regionu 6,
- inne powody 4.

4.2 Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi kompleksowe narzędzie pomocnicze pozwalające pogłębić ocenę otoczenia planowanego przedsięwzięcia, a także wewnętrznych aspektów warunkujących jego powodzenie.

Analiza SWOT jest oparta na wyodrębnionych czynnikach mających wpływ na rozwój sfery społecznej. Treść analizy jest z natury szersza niż wyspecjalizowane czynniki rozwojowe, gdyż obejmuje ona również nie tylko pola działań polityki społecznej, lecz również uwzględnia efekty tych działań np. stan rozwoju systemu opieki społecznej, w tym poziom rozwoju instytucji realizujących politykę społeczną władz samorządowych.

W zasadzie nie można bezpośrednio planować z poziomu władz lokalnych wszystkich kierunków działań w polityce społecznej z uwagi na silny związek tej sfery z polityką centralną państwa, ale uwzględnić należy czynniki stymulujące do rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy. Wnioskowanie szans i zagrożeń zostało przedstawione na zestawieniu mocnych i słabych stron. Szanse i zagrożenia stanowią pochodną wielu czynników. Są też obciążone pewnym subiektywnym podejściem do oceny osób i grup środowiskowych, uczestników procesu konsultacji społecznych, co zawsze jest nieuniknione w przypadku konieczności wyboru kluczowych czynników dla rozwoju społeczno - gospodarczego wywołanego między innymi realizacją strategii społecznej gminy i działań aktywizacji społecznej mieszkańców gminy Mrągowo. Rozwój jest tu traktowany jako wszelkie pozytywne zmiany w systemie opieki społecznej wywołane podjęciem działań zawartych w Strategii. Przystępując do opracowania rozwoju strategii polityki społecznej należy precyzyjnie określić zakres pomocy społecznej oraz zdefiniować szczegółowy podział zadań realizowanych w ramach każdego ze szczebli administracyjnych .

Celem przeprowadzenia analizy SWOT jest określenie zasadniczych czynników warunkujących rozwój Gminy oraz możliwych kierunków jego dalszego przekształcania. Strategia powinna dążyć do takiego sformułowania wizji, misji i celów, aby najlepiej możliwe spożytkować mocne strony, minimalizować słabości, wykorzystać nadarzające się szanse oraz unikać potencjalnych zagrożeń.

Sytuacja społeczno – gospodarcza

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - warunki rozwoju agroturystyki - aktywna polityka Gminy w obszarze pozyskiwania środków unijnych - łatwy dostęp do informacji – Internet 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost natężenia biedy i ubóstwa - nieopłacalność rolnictwa - zagrożenia „dziedziczenia biedy” - brak zorganizowanych form spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży - bierna postawa klientów korzystających z usług społecznych, pasywność zachowań - emigracja młodzieży z terenu gminy
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskania środków z UE - współpraca między poszczególnymi szczeblami samorządów w rozwiązywaniu problemów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost natężenia biedy i ubóstwa - nieopłacalność rolnictwa - niestabilność prawa - brak systemowych rozwiązań w sferze polityki społecznej - skomplikowana procedura pozyskiwania środków pomocowych krajowych i unijnych

Pomoc społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - współpraca ze szkołami, policją oraz organizacjami pozarządowymi - praca socjalna - umiejętność reagowania w sytuacjach kryzysowych - dobre rozeznanie środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> - niskie kwalifikacje osób wspieranych - stereotyp wizerunku pomocy społecznej - syndrom uzależnienia od pomocy społecznej - brak miejsc stałej pracy - niska samoocena osób wspieranych

- kwalifikacje, doświadczenie pracowników socjalnych	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - poprawa spójności społecznej - wzrost wykształcenia społeczeństwa - rozwój przedsiębiorczości w społeczeństwie - promocja gminy - możliwość korzystania z funduszy unijnych 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost bezrobocia - brak przedsiębiorczości oraz zakładów pracy - wzrost ubóstwa - starzenie się społeczeństwa - niski przyrost naturalny - znieczulica społeczna - emigracje ludności w poszukiwaniu pracy za granicą

Niepełnosprawni i osoby starsze

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wysoka świadomość mieszkańców Gminy odnośnie potrzeby integracji osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> - niska dochodowość osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych nie pozwalająca na korzystanie z różnych form pomocy - niedostatecznie rozwinięte specjalistyczne usługi opiekuńcze - zła sytuacja ekonomiczna rodzin - powszechność występowania barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej - niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - modelowanie rynku pracy poprzez finansowane oddziaływania na pracodawców, aby zatrudniali osoby niepełnosprawne - możliwość pozyskania środków z UE 	<ul style="list-style-type: none"> - niestabilność systemu prawa - uregulowania prawne ograniczające możliwości wspierania osób niepełnosprawnych - niewystarczające środki finansowe na edukację i rehabilitację dzieci i młodzieży

<ul style="list-style-type: none"> - uregulowania i programy unijne - istnienie PFRON jako źródła finansowania zadań w zakresie problemów osób niepełnosprawnych - korzystanie ze wzorców krajów UE w obszarze pomocy osobom niepełnosprawnym 	<p>niepełnosprawnej</p> <ul style="list-style-type: none"> - zbyt wąska oferta kształcenia zawodowego dla osób niepełnosprawnych
--	---

Bezpieczeństwo

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - istnienie komisariatu policji, - poprawa wizerunku policji w społeczeństwie i wzrost zaufania społecznego do Policji, - rzeczywista poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak samoorganizowania się ludności w celu podniesienia bezpieczeństwa w gminie, - brak zaplecza technicznego - brak środków finansowych na działalność profilaktyczną,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> -zmiana postaw społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> - narastające patologie społeczne - wzrost bezrobocia - niestabilność przepisów prawa

Uzależnienia

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> -środki działania przeciwko alkoholizmowi i narkomanii - promocja zdrowego stylu życia -prowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży /świetlice środowiskowe/ 	<ul style="list-style-type: none"> - utrudniony dostęp do placówek terapii i leczenia dla uzależnionych i ich rodzin - brak skutecznych programów profilaktycznych skierowanych do grup zagrożonych uzależnieniami - brak środków finansowych - brak możliwości rozeznania środowiska w kwestii ilości osób uzależnionych - bierność, niedostateczna chęć i potrzeba

	wyjścia z nałogu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - istnienie źródeł finansowania programów związanych z problematyką uzależnień - zmiany uregulowań prawnych pozwalające na zmniejszenie popytu na środki psychoaktywne - zmiana przepisów dotyczących leczenia zamkniętego - kształtowanie zdrowego stylu życia - organizacja czasu wolnego wśród dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych 	<ul style="list-style-type: none"> - polityka społeczna państwa uniemożliwiająca prowadzenie monitoringu i efektywnej profilaktyki uzależnień - wzrost zjawiska nadużywania alkoholu - wydłużający się okres oczekiwania na leczenie odwykowe - przemoc w rodzinie

Aktywność / bierność społeczna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - pracowitość i zaangażowanie w sprawy gminy i jej mieszkańców - promocja postaw aktywności obywateli przez samorząd - organizacje pozarządowe działające na terenie gminy - chęć podjęcia pracy przez młode osoby 	<ul style="list-style-type: none"> -niska aktywność społeczna osób w podeszłym wieku - brak umiejętności mieszkańców do organizowania się -brak tradycji i wzorców aktywności obywatelskiej - brak zorganizowanej opieki przedszkolnej uniemożliwiającej podjęcie pracy przez rodziców,
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - promocja aktywności społecznej w mediach - organizowanie na poziomie województwa szkoleń z zakresu reorientacji bezrobotnych - propagowanie w mediach postaw aktywnych społecznie - zorganizowanie placówek przedszkolnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - propagowanie przez media modelu życia opartego na rywalizacji i konsumpcji, - brak środków na prowadzenie placówek przedszkolnych,

5. Podsumowanie

Problemy społeczne, jakie występują w Gminie Mrągowo, zostały zdiagnozowane przez zespół powołany ds. opracowania strategii na podstawie sprawozdawczości z realizacji zadań gminy, analizy ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców, analizy mocnych i słabych stron oraz dyskusji i spotkań tematycznych na ww. temat.

Podsumowując zebrane dane wyłoniono 3 najważniejsze obszary zjawisk z danych statystycznych i sprawozdawczości GOPS, które wymagają podjęcia działań tj.:

- ubóstwo rodzin,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego,
- niepełnosprawność i starzenie się.

Z podsumowania badań ankietowych wynika, że ponad połowa badanych uznała warunki życia jako średnie lub dostateczne.

Według badanych problemy występujące w gminie to:

- ubóstwo,
- bezrobocie,
- alkoholizm,
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,
- niezaradność życiowa,
- problemy ludzi starszych,
- niepełnosprawność.

Obszary wykluczenia społecznego w gminie dotyczą przede wszystkim:

- długotrwale bezrobotnych,
- osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin,
- rodzin mających trudności opiekuńczo – wychowawcze,
- osób starszych,
- osób niepełnosprawnych.

Samorząd, według badanych powinien:

- realizować programy prac społecznie użytecznych,
- organizować roboty publiczne,
- upowszechnić zatrudnienie wspierane.

Badani znają rodziny ubogie na terenie gminy Mrągowo. Głównym powodem popadania w ubóstwo według ankietowanych mieszkańców są:

- bezrobocie,
- uzależnienia,
- dziedziczne ubóstwo,
- wyuczona bezradność,
- choroby.
-

W Gminie Mrągowo rynek pracy był oceniony źle. Powodem tego są wysokie koszty zatrudnienia pracowników, co skutkuje brakiem miejsc pracy, ogólny brak inwestycji i zła sytuacja przedsiębiorczości oraz wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej.

Działania, które by zmieniły tę sytuację to przede wszystkim:

- rozwój przedsiębiorczości a co za tym idzie tworzenie nowych miejsc pracy,
- obniżenie kosztów zatrudnienia pracowników,
- usprawnienie pośrednictwa pracy,
- szkolenia zawodowe dla bezrobotnych,
- staże i praktyki.

Sytuacja osób niepełnosprawnych oceniona jest przez mieszkańców jako dostateczna. Największym problemem osób niepełnosprawnych jest brak ofert pracy, bariery architektoniczne, utrudniony dostęp do usług rehabilitacyjnych oraz izolacja społeczna. Mieszkańcy wskazali też na poczucie zostawienia niepełnosprawnych samych sobie. Wskazano za najważniejsze rozwój edukacji integracyjnej, wsparcie zatrudnienia osób niepełnosprawnych oraz zapewnienie i dostosowanie środków transportu do potrzeb.

Sytuacja osób starszych oceniona została dostatecznie. Najczęstszymi problemami tych osób są schorzenia wieku podeszłego, samotność, brak ofert spędzania czasu wolnego, ubóstwo oraz brak opieki ze strony rodziny. Mieszkańcy zaproponowali zwiększenie dostępności do specjalistycznych badań oraz promowanie grup samopomocowych a także rozwój usług opiekuńczych oraz stworzenie programu pomocy osobom starszym.

Sytuacja dzieci i młodzieży jest oceniona na średnią. 17 % badanych oceniło ją negatywnie.

Przyczynami problemów wśród osób młodych i dzieci jest:

- alkoholizm w rodzinie,
- picie alkoholu przez nieletnich,
- dysfunkcja rodziny,
- brak organizacji czasu wolnego,

Za najskuteczniejszą walkę z problemami uznano:

- organizowanie czasu wolnego dzieciom,
- wspieranie rodziny,
- zapewnienie rodzicom właściwych umiejętności i wiedzy,
- wpływanie na zdrowy rozwój dziecka,
- organizowanie kampanii edukacyjno – informacyjnych na temat uzależnień.

Mieszkańcy ocenili gminę jako miejsce bezpieczne. Tak uznało 35 respondentów. Tylko 5 osób uznało Gminę za miejsce, w którym raczej nie czuje się bezpiecznie.

Wśród przyczyn braku poczucia bezpieczeństwa wymieniono między innymi:

- agresywne zachowania osób pijących w miejscach publicznych,
- brak oświetlenia ulicznego.

Badani mieszkańcy uznali, że uzależnienia występują często – tak podało 8 osób, natomiast 31 osób uznało, że bardzo często i 16, że rzadko. Głównymi przyczynami uzależnień są: bezrobocie, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, ubóstwo oraz rozpad rodziny. Odpowiedzią na te problemy powinno być tworzenie klubów AA i in., wsparcie rodzin uzależnionych i zapewnienie im wsparcia terapeutycznego.

76 % badanych osób słyszało lub zna rodziny w których występuje przemoc. Głównym działaniem powinno być zwiększenie zakresu współpracy z policją, wdrażanie procedury postępowania w przypadkach przemocy w rodzinie oraz tworzenie ośrodków interwencji kryzysowej.

Wobec powyższego uznano, że problemy dla których należy zaprogramować działania to:

- 1. ubóstwo i bezrobocie,**
- 2. wsparcie rodziny,**
- 3. uzależnienia i przemoc,**
- 4. niepełnosprawność i osoby starsze.**

Działania te powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu współpracy różnych podmiotów, przede wszystkim instytucji publicznych i organizacji pozarządowych.

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w Gminie Mrągowo przyjęte zostały obszary priorytetowe dla realizowania polityki społecznej w Gminie. **Priorytetowymi działaniami w sferze przeciwdziałania problemom społecznym na terenie Gminy powinny być: przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, wspieranie rodzin w pełnieniu ich funkcji społecznych, wspieranie działań na rzecz ochrony dzieci i młodzieży, stworzenie systemu wsparcia dla osób starszych, tworzenie warunków sprzyjających aktywizacji osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy.**

6. PROGNOZA ZMIAN –WIZJA PRZYSZŁOŚCI I CEL NADRZĘDNY STRATEGII

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy, jaki chcieliby osiągnąć mieszkańcy za 10 lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo **wizję** sformułowano w następujący sposób:

Gmina Mrągowo jest miejscem przyjaznym dla mieszkańców i turystów, umożliwiającym wysoki poziom życia poprzez:

- o *zrównoważony rozwój gospodarczy (usługowo – turystyczno – ekologiczny),*
- o *profesjonalną pomoc społeczną,*
- o *nowoczesną i dostępną edukację,*
- o *dobrą opiekę medyczną i socjalną,*
- o *integrację społeczności lokalnej.*

Strategia pozwala zaplanować harmonijny plan rozwoju, przygotować konspekt działań zgodny z wypracowaną wizją, ze szczegółowym podziałem na najważniejsze obszary oraz ich poszczególne etapy realizacji.

Z powyższych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych sformułowano cel nadrzędny strategii:

Wysoka jakość życia mieszkańców Gminy Mrągowo, życie wolne od zagrożeń, kapitał ludzki oparty na wiedzy, zintegrowana społeczność, profesjonalna pomoc

Cel ten jest syntetyczną i skróconą wersją myśli, które zawarte są w wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy. Jest to hasłowe wyrażenie wizji rozwoju społecznego mieszkańców Gminy Mrągowo.

6.1 Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

Po uzyskaniu akceptacji społecznej wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo, do której będzie dążyć społeczność lokalna w wyniku wdrażania strategii a także po przeprowadzeniu diagnozy prospektywnej oraz uwzględniając wyniki analizy SWOT, przystąpiono do ustalenia priorytetów oraz wypracowania następujących celów głównych strategii:

Obszar: Ubóstwo i bezrobocie

Cel główny: przeciwdziałanie ubóstwu i bezrobociu

Cele szczegółowe: Wielowymiarowe wsparcie osób bezrobotnych oraz działania podejmowane w celu mobilizowania osób do poszukiwania zatrudnienia i usamodzielniania się .

Zadanie 1:

- 1.1. Podejmowanie szerszej współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego;
- 1.2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny;
- 1.3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc udzielaną przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie;
- 1.4. Promowanie Gminy Mrągowo w celu pozyskania inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy;
- 1.5. Przygotowywanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów;
- 1.6. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w Gminie;
- 1.7. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródła finansowania: budżet państwa, środki własne gminy, środki Powiatowego Urzędu Pracy w Mrągowie, środki Unii Europejskiej

Wskaźnik: liczba osób bezrobotnych w Gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy w Mrągowie różnymi formami wsparcia; liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi; liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia; liczba nowych inwestorów; liczba nowych podmiotów gospodarczych;

Realizator: Urząd Gminy Mrągowo, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Powiatowy Urząd Pracy w Mrągowie

Zadanie 2: Realizowanie programów służących zaspakajaniu podstawowych potrzeb: dożywianie, wyprawki szkolne, stypendia, zasiłki szkolne

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródła finansowania: środki własne gminy, środki na zadania zlecone, środki Unii Europejskiej

Wskaźnik: liczba osób objętych wsparciem (zgodnie ze sprawozdaniem)

Realizator: Urząd Gminy Mrągowo, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Zespół Obsługi Szkół Gminy Mrągowo

Zadanie 3: Realizacja pracy socjalnej

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródła finansowania: budżet państwa, środki własne gminy, środki Unii Europejskiej

Wskaźnik: liczba rodzin objętych pracą socjalną

Realizator: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie

Obszar : Wsparcie rodziny

Cel główny: Wzmocnienie podstawowych funkcji rodziny

Cele szczegółowe: Efektywny system wspierania rodziny i dziecka

Zadanie 1: Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców poprzez udział w szkoleniach, spotkaniach, prelekcjach

Czas realizacji: 2016 - 2025

Źródło finansowania: środki własne realizatorów, środki Unii Europejskiej

Wskaźnik: liczba zorganizowanych spotkań

Realizator: Zespół Obsługi Szkół Gminy Mrągowo, szkoły, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, świetlice środowiskowe, parafie

Zadanie 2: Zapewnienie wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz asystentury rodzinnej dla rodzin doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji, zwłaszcza wielodzietnych, niepełnych oraz zagrożonych odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: budżet państwa, środki własne gminy

Wskaźnik: liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, liczba zawartych kontraktów społecznych

Realizator: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, środki Unii Europejskiej

Cel szczegółowy: Wzmacnianie środowiskowych form aktywizacji społecznej dzieci i młodzieży (profilaktyka wykluczenia społecznego)

Zadanie 1: Organizacja Dni Rodziny w celu wzmocnienia więzi rodzinnej i podkreślenia roli najbliższych w życiu człowieka

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: samorząd województwa, środki własne gminy

Wskaźnik: liczba inicjatyw

Realizator: samorząd województwa warmińsko-mazurskiego przy udziale Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie

Zadanie 2: Rozszerzenie zajęć pozalekcyjnych

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: środki własne gminy, środki z funduszu alkoholowego

Wskaźnik: liczba inicjatyw

Realizator: szkoły, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zadanie 3: Zapewnienie wypoczynku letniego i zimowego dzieciom i młodzieży

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: środki własne gminy, środki z funduszu alkoholowego, środki kuratorium oświaty

Wskaźnik: liczba dzieci uczestniczących w wypoczynku

Realizator: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie, szkoły, organizacje pozarządowe

Obszar: Uzależnienia i przemoc

Cel główny: Przeciwdziałanie uzależnieniom oraz przemocy

Cele szczegółowe: Zmniejszona skala występowania zjawiska przemocy w rodzinie.

Zadanie 1: Przeciwdziałanie występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania - środki własne gminy

Wskaźnik: liczba działań podjętych przez Zespół Interdyscyplinarny

Realizator: Zespół Interdyscyplinarny

Zadanie 2: Podejmowanie skutecznych interwencji

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: środki własne gminy

Wskaźnik: liczba założonych niebieskich kart, liczba spotkań grupy roboczej, liczba zakończonych procedur

Realizator: członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych, instytucje działające w ramach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy

Cele szczegółowe: Skuteczna profilaktyka i zminimalizowane negatywne skutki uzależnień.

Zadanie 1: Wspieranie działań na rzecz kształtowania postaw i umiejętności społecznych ważnych dla zdrowia i trzeźwości.

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: środki własne gminy, środki Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie

Wskaźnik: liczba działań podjętych przez Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie

Realizator: Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, szkoły, policja

Zadanie 2: Zwiększenie skuteczności i dostępności specjalistycznego wsparcia dla rodzin borykających się z problemem uzależnienia.

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: środki własne gminy, środki Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie

Wskaźnik: liczba zatrudnionych specjalistów

Realizator: : Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, szkoły, policja

Zadanie 3: Zmniejszenie skali degradacji psychofizycznej osób uzależnionych.

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: środki własne gminy, środki Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie

Wskaźnik: liczba osób uzależnionych skierowanych na leczenie

Realizator: Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mrągowie, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, szkoły, policja

Obszar: Niepełnosprawność i osoby starsze

Cel główny: Zapewnienie pełnego udziału w życiu społecznym osób niepełnosprawnych i starszych

Cele szczegółowe: Lepsze warunki i jakość życia osób niepełnosprawnych i starszych

Zadanie 1: Informowanie o możliwościach uzyskania pomocy z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Mrągowie

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródła finansowania: bez kosztów

Wskaźnik: 100% osób zainteresowanych

Realizator: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie

Zadanie 2: Zapewnienie mieszkań chronionych dla osób potrzebujących

Czas realizacji: 2016 - 2025

Źródło finansowania: budżet państwa, środki własne gminy

Wskaźnik: liczba mieszkań chronionych

Realizator: Urząd Gminy Mrągowo, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie

Zadanie 3: Współuczestnictwo w organizacji imprez kulturowo – sportowych dla osób niepełnosprawnych

Czas realizacji: 2016 - 2025

Źródło finansowania: środki własne gminy, środki pozyskane z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe

Wskaźnik: liczba imprez

Realizator: Urząd Gminy Mrągowo, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, organizacje pozarządowe

Zadanie 4: Udzielanie pomocy zgodnie z ustawą o pomocy społecznej

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródła finansowania: środki własne i zlecone

Wskaźnik: liczba osób niepełnosprawnych objęta pomocą

Realizator: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie

Zadanie 5: Aktywizacja oraz pomoc osobom starszym.

Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych oraz promowanie grup samopomocowych.

Czas realizacji: 2016 – 2025

Źródło finansowania: budżet państwa, środki własne gminy, organizacje pozarządowe

Wskaźnik: liczba dofinansowanych przedsięwzięć

Realizator: Urząd Gminy Mrągowo, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie, organizacje pozarządowe

Powyższe hasła są wyrazem potrzeb realizacji wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy. Cele szczegółowe oraz wynikające z nich kierunki działań stanowią uszczegółwienie misji oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych istniejących w gminie. W Strategii zostały również określone cele strategiczne oraz wynikające z nich kierunki działań.

6.2 Źródło finansowania

Do podstawowych źródeł finansowania działań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych należy zaliczyć:

- środki zlecone budżetu państwa,
- środki własne z budżetu gminy,
- środki z powiatu,
- środki Unii Europejskiej,
- środki organizacji pozarządowych

6.3 System realizacji

Zasadniczymi narzędziami realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo będą gminne programy w szczególności dotyczące przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, pomocy społecznej, profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania przemocy i współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Kolejnym z elementów realizacyjnych strategii pomimo pewnej demarkacji zakresów będą powiatowe programy strategiczne oraz regionalne programy.

6.4 Monitoring i ewaluacja strategii

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem wyznaczającym ogólne kierunki działań na terenie Gminy na rzecz poprawy sytuacji mieszkańców. Realizacja strategii jest uzależniona od wielu czynników, z których za najważniejsze uznaje się:

- sytuację finansową samorządu lokalnego,
- stopień zaangażowania lokalnych zasobów instytucjonalnych oraz organizacji pozarządowych,

- aktywność mieszkańców Gminy.

Założono, że Strategia będzie realizowana do 2025 r., co nie oznacza, że jest ona dokumentem zamkniętym. Poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii będą monitorowane przez realizatorów oraz powołany zespół ds. monitorowania strategii. Zadaniem zespołu będzie obserwowanie sposobu realizacji Strategii oraz korygowanie jej zapisów do zmieniających się warunków i wymogów.

Ewaluacja będzie dokonywana raz na dwa lata, a jej wyniki zostaną przedłożone Wójtowi Gminy Mrągowo.